

ПОЛИТИКИН ЗАБАВНИК

20
ДИНАРА
1952

Година XXIII - Број 483
Субота, 1. април 1961.

ИЗЛАЗИ СУБОТОМ

У
ОВОМ
БРОЈУ

ФЛАШ
ГОРДОН

ЕВО, ДОЛАЗИ ПРВИ
БРОД СА УГЛЕД-
НИМ ГОСТИМА ЗА
СВЕЧАНО ПУШТАЊЕ
МОЗГА У РАД!

БИМЕ ГУЖВА!
АЛИ, ОВАКО ВАЖАН
ДОГАЂАЈ НЕ МОЖЕ ДА
ПРОЂЕ БЕЗ СВЕ-
ЧАНОСТИ!

ЗА ТО ВРЕМЕ...

УКЛУКУЈЕМО
УХТРА-СВЕТЛОСНУ
ВРЗИНУ! ТО ЋЕ НАС
УЧИНИТИ НЕВИД-
ЛИВИМ ЗА
ЉУДСКО
ОКО!

ОРБИТА
ЋЕ НАМ
БИТИ У
БЛИЗИНИ
НОВОГ
САТЕЛИ-
ТА!

ОНИ НАМЕРАВАЈУ ДА
УПОТРЕБЕ ЦИНОВСКИ
МОЗАК ДА БИ ОТКРИ-
ЛИ НАШ ИДЕНТИ-
ТЕТ! ДА ГА ОДМАХ
УНИШТИ-
МО?

НЕ! ПОДЕСИКЕ-
МО ЕКСПЛОЗИЈУ
ТАКО ДА ИЗ-
ЗОВЕ НАЗВЕКИ
ПСИХОЛОШКИ
ЕФЕКАТ! ПРВО,
МОРАШ ДОСПЕТИ
НА САТЕЛИТ!

ЈЕСТЕ ЛИ
ВИДЕЛИ
ФЛАША,
ЗАРКО-
ВЕ?

РАЗГОВАРА С КАПЕ-
ТАНОМ СПЕРЛИН-
ГОМ О ПРЕДСТО-
ЈЕЊОЈ СВЕЧА-
НОСТИ!

КАД МОЗАК „СВАРИ“ СВЕ
ПОДАТКЕ СКУПЉЕНЕ ИЗ
ЧИТАВОГ СВЕТА, ТАЈНА
ЛЕТЕКИХ ТАЊИРА БИ-
ЋЕ НАЈЗАД РЕ-
ШЕНА!

ОХ! ГЛЕ!
ДОЛАЗИ
ПРВИ БРОД
СА ЗЕМЉЕ!

ХА! МОЖДА
СУ ОНИ НА ЗЕМ-
ЉИ ВАЖНЕ ЛИЧНОСТИ,
АЛИ У СВЕМИРУ СУ
ПРАВИ ЖУТОКЛУНЦИ!
НАДАМ СЕ ДА НАС НЕ
ЋЕ ОМЕТАТИ У ПОСЛУ.

... МОЖЕ ПРЕД-
ВИЂАЊЕ ЈЕ:
ДОКАЗАЊЕ
СЕ ДА ЛЕТЕ-
КИ ТАЊИРИ
ПОТИЧУ СА
ЗЕМЉЕ!

БЕСМИСЛИЦА!
ТО СУ ХАЛУЦИНА-
ЦИЈЕ! НАЈЗАД,
ТО ЋЕ ДОКАЗА-
ТИ САТЕЛИТ
НАУКЕ!

ЈА НЕ МИСЛИМ ДА СУ ТО
ЛЕТИЛИЦЕ. МАДА ВЕ-
РУЈЕМ ДА У СВЕМИРУ
ИМА ЖИВИХ БИКА!

МОЖДА, ИГОРЕ!
АЛИ ТО МОЖЕ ДА БУДЕ
И НЕКА КОСМИЧКА
СВЕТЛОСТ... КАО
АУРОРА БОРЕАЛИС!

ЕЛЕКТРОНСКИ
МОЗАК ОТКРИЋЕ
НАШУ ТАЈНУ,
УЗВИШЕНИ,
ОСИМ...

ЗА ТО „ОСИМ“
ТИ ЋЕШ СЕ ПО-
БРИНУТИ КАД
ДОЂЕШ НА
САТЕЛИТ,
КРАЈО!

А ШТА ВИ
МИСЛИТЕ,
ФЛАШЕ,
ШТА СУ
ЛЕТЕКИ
ТАЊИРИ?

НЕМАМ
ПОЈМА!
ПРЕДВИЂАЊА
И НАГАЂАЊА
СУ ВАШ
ПОСАО
ЛУ!

ОСТАВЕ ТО,
ФЛАШЕ! ВИ СТЕ
НАЈСКУСНИЈИ
КОСМОНАУТ
НА ЗЕМЉИ...

ДОСТА ЈЕ БИЛО НАГА-
ЂАЊА, МОМЧЕ! ПУСТИ-
МО НЕКА НАМ ЕЛЕК-
ТРОНСКИ МОЗАК
КАЖЕ ИСТИНУ!

НА ЛЕТЕЊЕМ ТАЊИРУ...
АГЕНТ КРАЈО ЈЕ
ПОД АНЕСТЕЗИ-
ЈОМ!

ОПЕРАЦИЈА МОРА
ДА БУДЕ САВРШЕНА,
ДОКТОРЕ! ЖЕЛИМ ДА
ИЗГЛЕДА ПОТПУНО
ИСТО КАО ЈЕДАН
ОДРЕЂЕНИ ЧОВЕК
СА ЗЕМЉЕ!

ПОКОШЕН ЦВЕТ - РО-
БОВИ НА ГАЛИЈАМА -
ИМЕНА ОПТУЖУЈУ - У
СЛИЦИ И РЕЧИ - РАЗНЕ
ВЕСТИ И ЗАНИМЉИВО-
СТИ ИЗ ЦЕЛОГ СВЕТА

САМО КАД СУ КАФАНЕ ЗАТВОРЕНЕ

Пери Ждери није било ништо добро, те Попај позва лекара. Лекар прегледа болесника, па после, док га је Попај испраћао, запита:

— А да ли се ваш пријатељ Пера жали на жећ?
— Само кад су све кафане затворене.

ОН ИМА

— По чему ћим познати старост кокошке? — упитао наставник Влају.

— По зубима.
— Глуност, па кокошка нема зубе.
— Она нема, али имам ја.

НЕКА СЕ СМРЗНЕ

— Келнер, у моме сладоледу налази се мува! — рекао је љутито Пера Ждера.

— Пустите је нека ту остане. Ту ће се смрзнати и то ће је научити памети.

НЕЋЕ, НЕЋЕ

— Гајо, немој да се играш чекићем, јер ће ти пребити прсте!
— Неће, неће, ујка Пајо, ексер не држим ја већ Влаја.

ЖИВИ ОД ПРОДАЈЕ

Причали у друштву како су новине донеле вест да неки човек у Швајцарској живи само од сира. Сви су се томе чудили.

— То није ништа — упада у реч Шиља.

— Како ништа? Једно јело целог века.

— Којешта. Он само продаје сир.

У југозападном делу Француске, изнад Перпињана, постоји мало место Серет. У њему су се некада сакупљали многи тада млади и непознати сликари који су данас постали славни. У Серету сада постоји галерија слика јединствена у свету. Свако дело има велику вредност, а неко, као на пример Бракове слике вреде и по неколико милиона. Нарочито је занимљиво да су сва дела својевремено остављена у залогу појединим трговцима из места, који су их касније продали или уступили општини за галерију.

Нису све слике из приватних кућа пренете у галерију. Има дућанија који су за неплаћену робу добили од уметника цртеж или слику од које неће сада да се одвоје ни за какве паре. На почетку, пре више година, укућани су се подсмевали сликару, његово дело су излагали шали чим би им ко дошао, али временом су се с њим сродили, заволели га и не желе да га отуђе.

Занимљив је случај једне старице од 75 година, некадашње служавке која у своје орману у самачкој соби чува једну од најлепших колекција кубистичких цртежа. Њен муж, Селестен, све до пре неколико година био је овчар у планини и у своје време редовно је доносио млеко изгладнелим сликарима. Крајем сваког месеца они су Селестену захваљивали за млеко и поклањали му по један цртеж. Пастир је одлазио у планину са понеким Матисовим гвашом, Браковом скицом или Пикасовим цртежом, које је завијао у смотуљак. После извесног времена престао је да прима шта му се даје, почео је да бира, толико је напредовао његов смисао за лепо. Потом је проширио кредит и узимао је и понеко платно. Кад је пастир умро, старица је постала власник невероватне збирке коју нико не показује.

У Паризу, на Тргу Сен—

Мале мецене

ли су пријатељи. На крају, уметник рече лекару:
— Извините, али ја немам новца да вам платим за све што сте учинили за мене. Ако желите да примите, радо бих вам дао своје две слике.

Данас тај лекар каже:
— То је моја најбоље плаћена интервенција. Оба платна вреде 12 милиона франака, јер мој пацијент се зове Бисијер и поред Манесијеа сматра се оснивачем модерног, нефигуративног правца.

Ако се деси да мале и случајне мецене неочекивано зараде на сликама, то никога не узнемирује. Чак је лепо и хумано да један пастир заради на слици — за млеко које је данима, недељама па и дуже давао мислећи можда да та сличица или цртеж баш ништа не вреди. Али много чешће се догађа на западу да зарађују спекуланти, за које се може рећи да нису „ни лук јели ни лук миришали“.

Узмимо као пример једног познатог лионског трговца који је једном телефонирао галерији Друан—Давид у Паризу:

— Имам три милиона. Шта ми препоручујете?
— Бернарда Бифеа.

— Купите пет платна. Новца ћете добити преко банке.

Требало је да трговац дође у Париз и погледа купљене слике, али га је посао одвучао у Америку. После годину дана он се вратио у Лион. Једног дана је узео слушалицу и потражио галерију Друан—Давид.

— Ало! Где су моји Бифеи?
— У подруму.
— Колико вреде сада?
— Пет милиона.
— Продајте их одмах!
— Све?
— Све!

Продао их је а слике није ни видео!

ВЕЛИКИХ СЛИКАРА

Силпис, постоји један мали хотел у коме се преко целог дана може видети један старчић како седи испод табле с кључевима. То је власник хотела. Пуних пет година држао је на стану непознатог сликара који је по цео дан „малао“, али није имао новца да му плати собу. Уметник је у више махова нудио слику уместо пара, но хотелијер није хтео да је прими. Чинило му се да слике ништа не вреде. Најзад, сликар се покупи и оде, оставивши власнику извесну бедну своту. Данас, кад се хотелијер сети да је тај непознати сликар био Хуан Миро, чије се најмање платно плаћа по милион франака, њега облива хладан зној.

Одмах после рата један млади очни лекар оперисао је, у болници у Бордоу, од глаукома једног сликара који је био гладан, бедно обучен и уопште јадан. Лекар га је обилазио и кад је овај изишао из болнице. Често је посматрао његова чудна платна која као да су представљала неки други свет, и једног дана га запита:

— Зашто ви тако сликате?
— А како бих? — одговори уметник.
— Не знам. Зашто не сликате јабуке?
— Ако сте жељни јабука, — поцрвене сликар — онда их купите на пијаци.
Лекар се није увредио. Наставио је да долази и поста-

КАКО СЕ ВРАТИО

Пера Ждера грди Рају и Влају да нису довољно вредни ни честољубиви:

— Ништа ви нисте данас! Када сам ја био млад, једном сам прешао 30 километара само да бих опалио шамар једном човеку који ме је увредио.

— И вратили сте се онет пенке?
— Ех, пенке не, амбулантним колима.

ПЕРА КОД ЛЕКАРА

— Саветујем вам да уместо сваке чаше пива, поједете по једну јабуку — каже лекар Пери Ждери.

— Побогу, завапи Пера, па зар мислите да ја могу појести 30 јабука дневно.

НАЈКОРИСНИЈА ЖИВОТИЊА

— Влаја! која је најкориснија животиња? — пита учитељ.

— Кокошка.
— Зашто?
— Зато што је можемо јести и пре него што се роди а и после њене смрти.

УВЕК ИСТИ

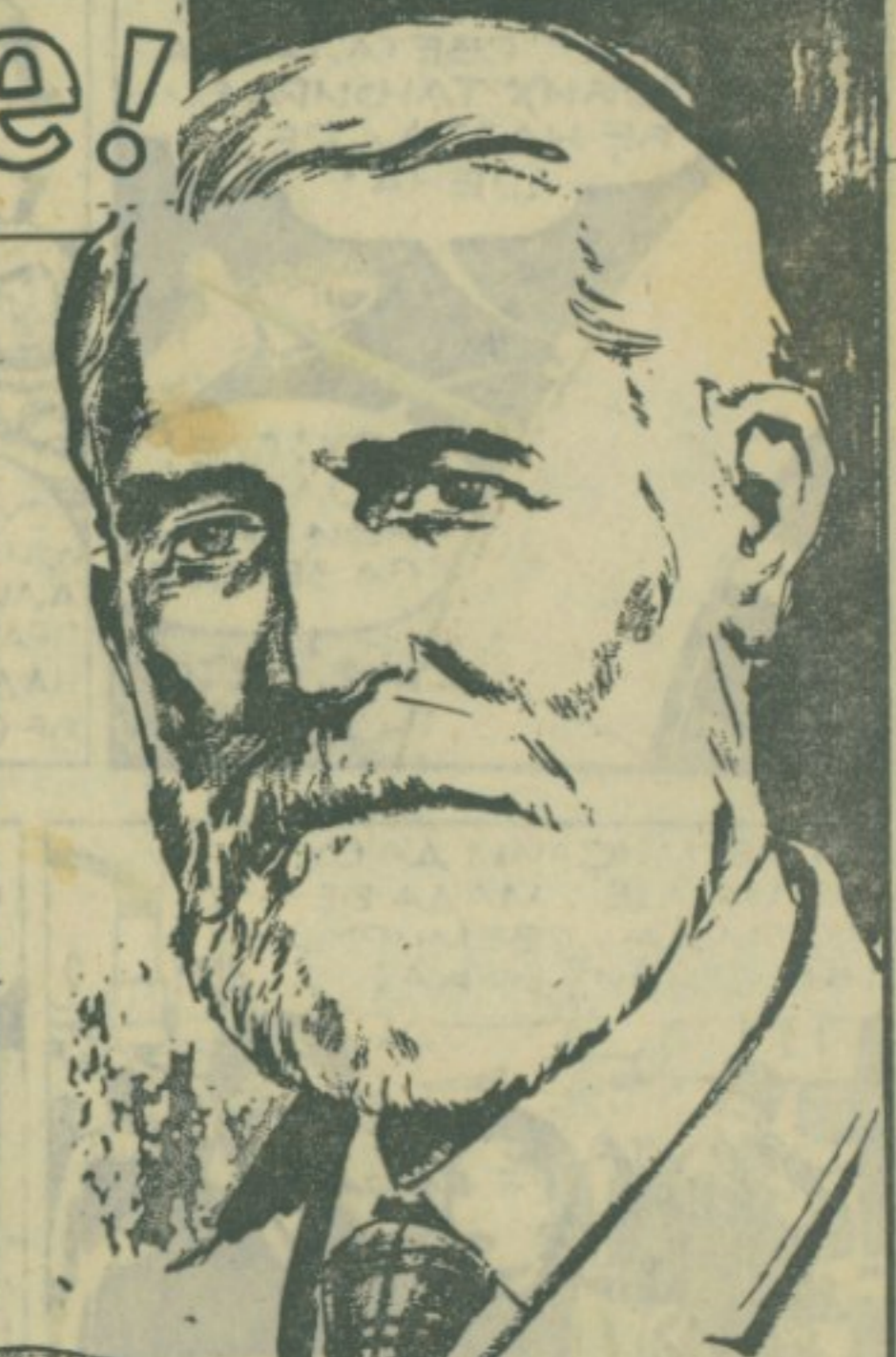
— Сад сам постао саввим други човек — хвали се Пера Ждера.
— Али си остао још онај исти који ми дугује 5.000 динара — добаћи му чика Баја.

Ripley's Веровали или не!

ПШЕ-НИЧНУ СЛАМУ
ЗАКУЦАО ЈЕ ЦИКЛОН У ЈЕДАН ТЕЛЕФОНСКИ СТУБ У ВИЗОНУ (САД)

ХРАМ ЧИОН-ИН
У КЮТУ (ЈАПАН)
ИМА ПОД ОД ДАСАКА ТАКО ПОСТАВЉЕНИХ ДА СВАКИ КОРАК ПО ЊИМА СТВАРА МЕЛОДИЧНЕ ЗВУКЕ КОЈИ ПОДРЕКАЗУ НА ПТИЦИ ЦВРКУ!

ХАМИЛТОН ДУТОН
ИМАО ЈЕ 1881 ГОДИНЕ 4.000.000.000 АКАРА ЗЕМЉЕ У ФЛОРИДИ — ПОВРШИНУ КОЈУ ИМАЈУ САВЕЗНЕ АМЕРИЧКЕ ДРЖАВЕ КОНЕКТИКАТ И РОД АЈЛЕНД ЗАЈЕДНО

ЛУТКЕ ЖЕЉА
МНОГИ ЈАПАНАЦИ ВЕРУЈУ ДА СЕ СВЕ ШТО ЧОВЕК ЗАЖЕЛИ ДОК ЦРТА ОЧИ ЈАПАНСКЕ ЛУТКЕ „ДАРУМА“ — ИСПУНИ!

ЛУНИ
РЕКА У ИНДИЈИ ИМА КРАЈ ЛЕВЕ ОБАЛЕ СЛАНУ ВОДУ А КРАЈ ДЕСНЕ СЛАТКУ!

ЖИВИ ЋИЛИМ

НЕВЕСТЕ НА МАРШИЊКИМ ОСТРВИМА ДОЛАЗЕ НА ВЕНЧАЊЕ КОРАЧАЈУКИ ПО ЛЕВИМ МУШКАРАЦА ПОЗВАНИХ НА СВАДБУ!

КИНЕСКИ СЕИЗМОГРАФ

Догодило се то у Кини, 130. године пре наше ере. Неки научник објавио је жителјима свог града да се у једној удаљеној области догодио земљотрес. Заповедник града позвао је научника у свој дворца и рекао му:

— Одавно сам већ приметио да ти желиш да покажеш како си мудрији од свих и да знаш више чак и од мене, који управљам овим градом. Али, овог пута сам те ухватио у лажи... Ако се земљотрес догодио ноћу, како

ти тврдиш, како си о томе могао да знаш већ ујутру кад је за растојање од тог места о коме говориш до нашег града чак и најбољем царском гласоноши потребно бар три дана? Можда ти имаш гласоноше који језде брже од царских па су те они обавестили о земљотресу?

— Немам ја никаквог гласоношу — одговорио је научник. — О томе ме је обавестила сама земља.

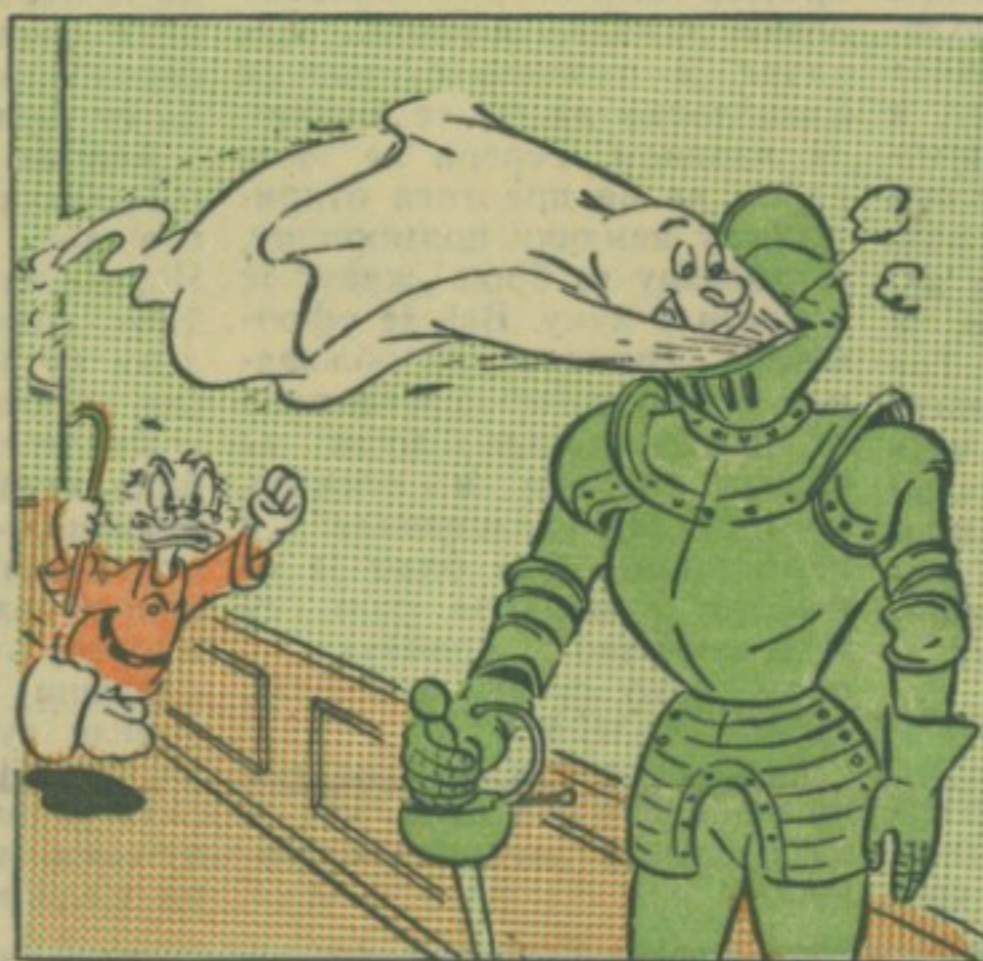
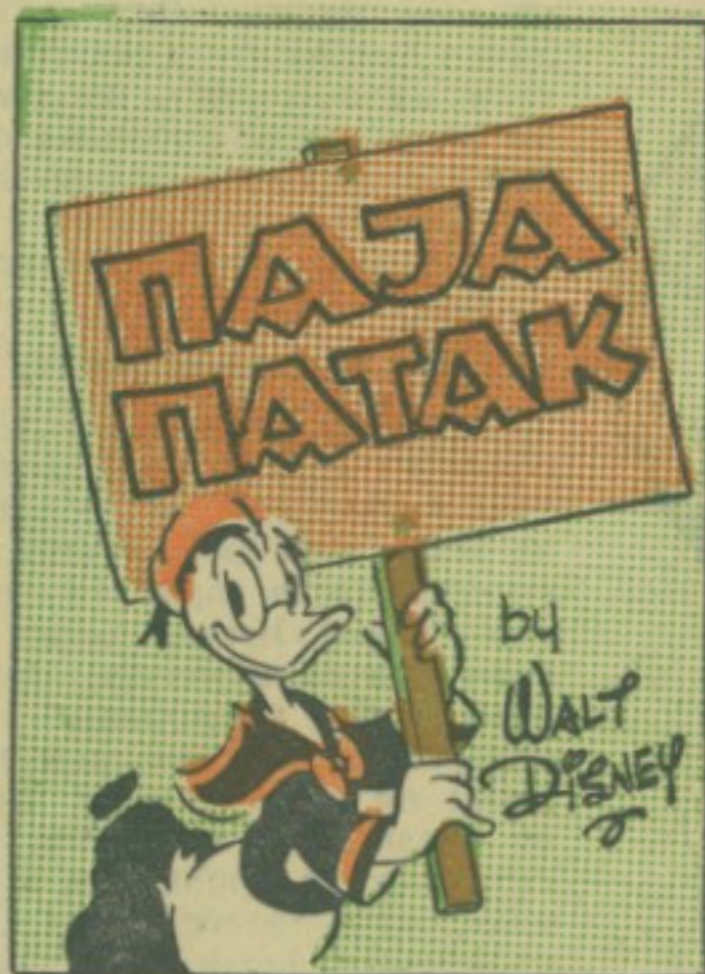
— Ха—ха—ха! Па ти, значи, умеш да разговараш са земљом?

— Не, ја не умем с њом да разговарам, али имам апарат који...

Заповедник града није ни сачекао да научник заврши реченицу. Позвао је стражаре и наредио им да га одведу у тамницу да тамо сачека изрицање казне због обмане. Али, после неколико дана стигао је гласоноша с вешту о земљотресу о коме је мудрац говорио.

Старог научника не само што су помиловали, већ су му дали новац да усаврши свој апарат.

Како прича историја, тај први сеизмограф била је у ствари велика шупља кугла с клатном. На спољашњој страни кугле, по њеном „екватору“, било је у правилним размацима распоређено осам змајских глава. У устима сваког змаја налазила се по једна углачана коштана лоптица. Кад би се апарат и најмање затресао, из чељусту змаја испадала је лоптица и падала у уста жабе која се налазила испод њега. Према томе који је змај „избљубао“ лоптицу одређивано је у коме се правцу догодио земљотрес.

Срећа у несрећи

Невероватну срећу имао је Генadiј Ошепков, члан једне совјетске експедиције. Својом непажњом Ошепков је испао из хеликоптера који је летео на висини од 320 метара. Међутим, он не само да је остао жив, већ није добио ни једну једину огреботину: пао је у дубок нанос свежег, меког снега. Овај „срећни“ несрећни случај догодио се ових дана у совјетској аутономној републици Коми.

ПРЕВИШЕ...

На питање какве особине треба да има добар тренер. Канађанин Ед Рејгл, дугогодишњи тренер шведског националног тима хокеја на леду, одговорио је:

— Он мора да буде учитељ, лекар, апотекар, масер, исповедник, вођа пута, порески саветник, мајка и отац.

ЗРНА ЗНАЊА

И

скуства која су стекли људи кроз векове слила су се у реку мудрости која се разлила у народне пословице и у мудре изреке појединих људи. Многи их знају, али се мало њих њима служи. Ево неколико капи из те огромне реке:

★ Доброта је мудрост, а можда и највиша мудрост. Људи нису добри само зато што су мудри, него су и мудри што су добри.

★ Умни и поштени људи не ниподштавају друге. А мржња се развија у душама људи који имају непотпуно ум.

★ Као што има људи без слуша за музику или за певање, тако их има и без осећања за пријатељство. Такви људи немају пријатеља.

★ Лакше се понекад измире људи после ратова, него после свађе у којој је било увреда.

★ Рђав језик је страшнији од ножа.

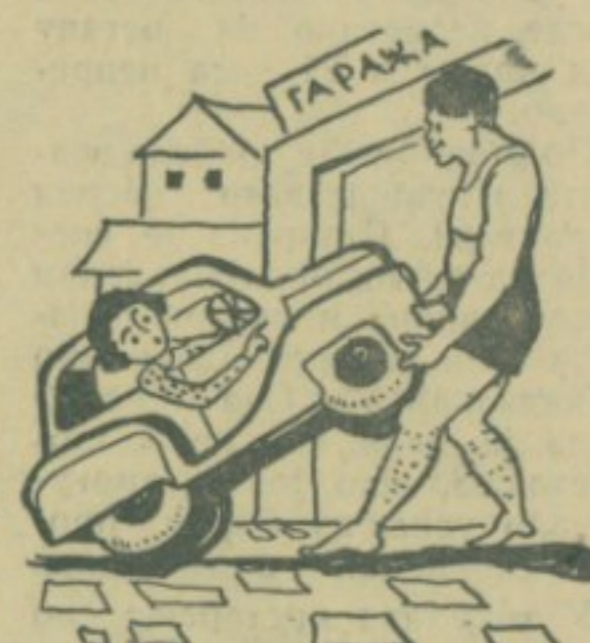
★ Пријатељство се стиче више пажњом него ма чим другим.

★ Не остављај пријатеља у подређеном положају у коме би се он осећао као дужник.

★ Прича се да су стари Грци у Теби светковали празнике пријатељства.

★ Није сигурно пријатељство између богатог и сиромашног, нити између образованог и необразованог, а још мање између човека отменог и углавеног и човека грубог и простог.

Као колица...

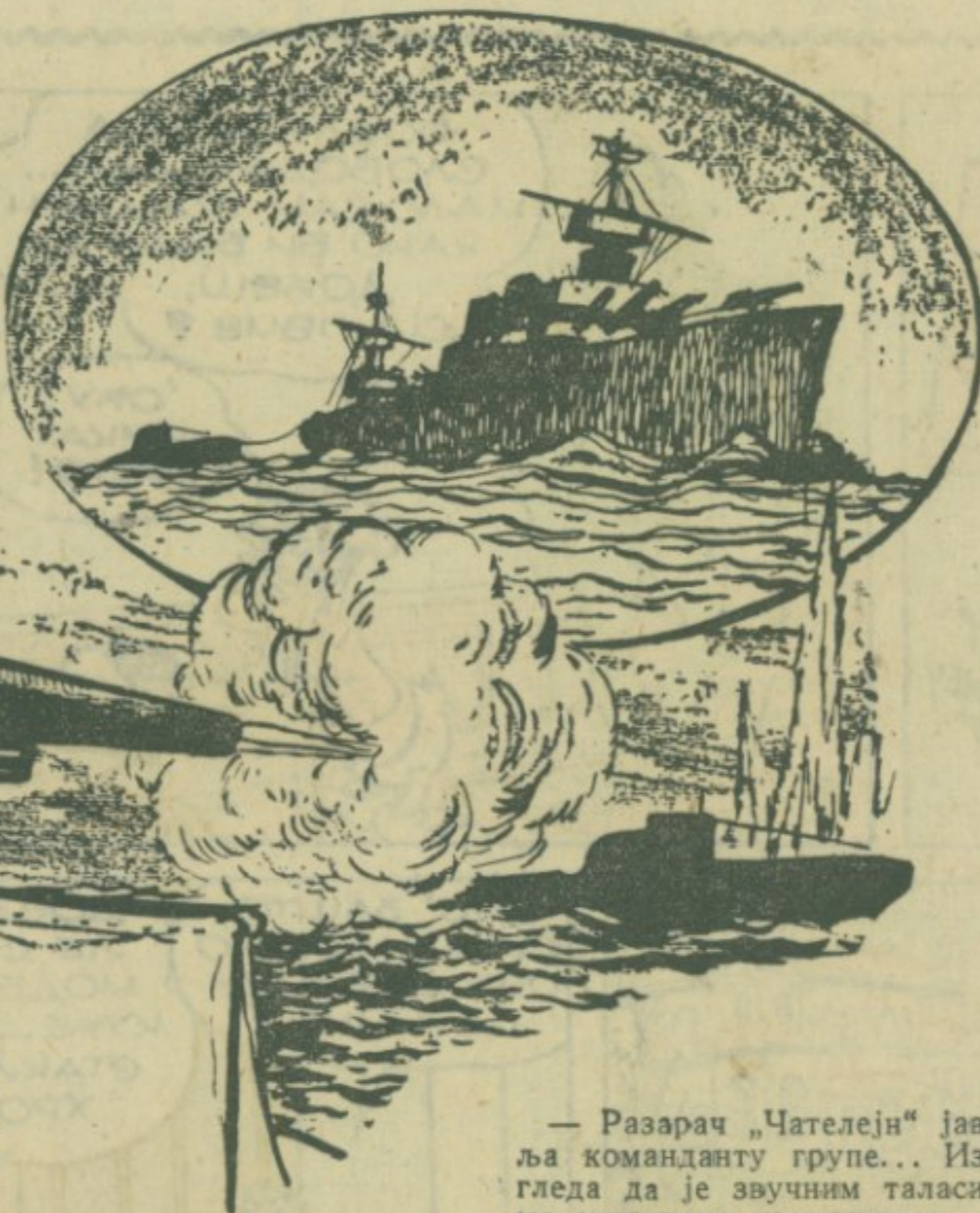

Приликом шетње Лос Анђелосом амерички дизајнер Харолд Стипли је спазио како се нека млада жена на педесетак метара од гараже узалуд мучи да покрене свој мали аутомобил. Пришао јој је, поздравно учтиво, ухватио предњи део кола и мало их подигао, и као колица их угурао у гаражу.

НОВО...

Шведске високе школе и универзитети проширују научне области и отварају нове факултете. Тако ће се успоставити докторати за тумаче, секретаре и стране кореспонденте. Нови покушај са новим факултетима предвиђен је за јесен 1961. и буџет од 400.000 круна већ је обезбеђен. У плану је још један нов факултет за стручњаке рекламе.

ПОДМОРНИЦА

— ШПИЈУН

Ово је прича о америчком броду „Гвадалканал“ и његовој посади, која је у једној од најсмелијих и најубудљивијих поморских акција у другом светском рату, на отвореном мору заробила једну немачку подморницу. Подвиг је изгледао тако немогућ да поморске команде у Лондону и Вашингтону нису веровале првим извештајима. А кад су чињене су добре проверене — стављене су у досије као строго поверљива документа.

Тајна је тако добро чувана да и најсигурније историје о рату на мору, написане после капитулације Немачке, не помињу ову акцију. Тек десетак година после завршетка рата испричао је, по сећању, истину о овом подвигу, контра-адмирал В. Гелери, тадашњи заповедник „Гвадалканала“.

Тајна је данас позната. „Гвадалканал“ је заробило У-505, једну од најбољих и најмодернијих немачких подморница. У њој су нађена драгоцене документа, услед чега је морнаричка обавештајна служба савезника ставила на овај догађај вео тајне, како немачка Врховна команда у Берлину не би дознала где се подморница налази.

Идеја је рођена

Пре доласка на „Гвадалканал“ Данијел Гелери је командовао поморском авијацијом за уништавање подморница у обалним водама. Искуство је показало да су немачке подморнице, оперишући изван домета авионске обалске службе, вршиле свој пиратски посао: пресретале савезничке конвоје и потапале трговачке бродове. Подморнице су излазиле на површину често и дању, да би сачувале резервоар батерија, тако да су кад затреба могле несметано да остану под водом и 24 часа непрекидно.

Подморнице је требало тражити и уништавати наред Атлантика. Створена је специјална група бродова: један носач авиона и четири разараача чији је предводник био „Гвадалканал“. Ова ескадра била је мала али врло покретљива, што јој је омогућавало успешну борбу против скривених подморница.

У току два крстарења по Атлантском океану „Гвадалканал“ је уништио четири немачке подморнице.

Трећа подморница коју је „Гвадалканал“ потопио, била је У-515, чији је командант био један од најбољих немачких официра, капетан-лајтант Вернер Хенке. У току ноћи, 8. априла 1944. године, један ноћни извиђачки авион приметио је подморницу У-515. Авиони и бродови пошли су у потеру за њом. Лов је трајао све до следећег дана поподне, када је, најзад, тешко оштећена испловила на површину.

Док су командант и 43 члана посаде подморнице прикупљани из мора, бродови су гранатама разарали У-515. Неколико тренутака доцније купола подморнице се подигла из воде, врх челичног тела се устремљено ка небу, и подморница је заувек потонула у усковитљано море пре кривено машинским уљем.

Са командног моста, из неосредне близине, Гелери је посматрао овај приказ. Тог тренутка је помислио: зашто уништити подморницу чија се посада без борбе предала? Зашто се у оваквој прилици друкчије не поступи — једноставно прикачи подморница и одвуче у прву луку?

Лов на подморницу

Пре поласка на четврто путовање, Гелери је, на једном састанку изложио овај свој

план официрима и морнарима.

Ујутру, 5. јуна 1944. године „Гвадалканал“ и његова пратња стигли су у близину обале Западне Африке. Ескадра је пловила у правцу Казабланке да би се снабдела горивом, Гелери се још надао да ће пре тога открити неку немачку подморницу, и завезану за брод „живу“ је довести у луку. Већ је оформљена „група за заробљавање подморнице“ састављена од двадесеторице људи са разних бродова и ескадре, који су се „разумевали“ у подморнице. Али било је официра и морнара који су подсмешљиво причали о овом, како су га називали, „плану столећа“.

Гелери се тек био вратио на заповеднички мост, кад је из бродског звучника одјекнуло:

— Разараач „Чателејн“ јавља команданту групе... Изгледа да је звучним таласима откривена подморница.

Настала је ујурбаност. Разараачи „Јенкс“ и „Пилсбурн“ кренули су одмах ка „Чателејну“. Гелери је наредно извиђачким авионима са носача да потпомогну трагање. Нешто касније пилоти са „Дивље мачке“ спазили су подморницу и јавили где се налази. Први товар дубинских бомби бачен је са „Чателејна“. Доцније се дознало да је посада немачке подморнице била изненађена. Услед експлозије и потреса попалили су људи, столови, чиније...

Авиони су као пси-трагачи, откривали подморницу и извештаје слали разараачима. Подморница је хватала дубинску бомбу, мењала курс, али бродови су јој били непрестано „за петам“.

Двадесет минута пошто је била звучним таласима откривена, — подморница је испловила на површину. Поклопац на главном контролном торњу се подигао и преплашени брадати морнари почели су уздигнути руку да се појављују из ње. Посада је напустила подморницу још док су њени мотори радили. Због оштећене

крме стално је кружила по површини брзином од осам чворова на час. Док се челично чудовиште у ропцу вртело, на америчким бродовима је са гласноговорника одјекнуло наређење, какво никад раније није издато: — Напред, заузимајте подморницу!

Смрт на сваком кораку

Поручник са разараача „Пилсбурн“ Дејвид, својственом храброшћу, која му је донела једну од две конгресне медаље части, први се упутио ка њој. Његов чамац се брзо кретао и ускоро приспе уз бок подморнице. Наоружан само машинском пушком он се спустио у главни торањ, а за њим Книстел, стручњак за торпеда и Вдо-ниак, радио-телеграфиста. Сва тројица су знали да су осуђени на смрт ако се у подморници налази још неки Немци. Силазећи степеницама у главну контролну одају, пред стављали су одличну мећу. Смрт је вребала на сваком кораку. Чак и ако је подморница напуштена, довољно је било да неко од њих нехотице додирне неки спој и да одлете до њавола.

Претражили су сваку одају, сваки кутак, али нигде ни живе душе. Тада су почели да затварају све славине. Дејвид је у контролном одељењу повукао прекидаче и подморница је задњим делом почела лагано да тоне. Да би подморницу одржао на површини поново је брзо пустио моторе у погон.

Брзо су радили: затворили су поклопце на отворима палубе и све славине, тако да је у подморницу У-505 вода продирала само кроз мале пукотине на торњу. Дубинске бомбе су оштетиле једино спољне танкове за равнотежу.

Чим је извршено демонтажа експлозија, детаљно су претражили сефови. Ускоро су на „Гвадалканал“ послани: књига система сигнала и шифри, карте, планови операција, општа и специјална наређења и друга важна документа као и догледни, официрске капе, пиштољи, камере...

Гелери је видео да је уловио „добру рибу“. Као да му је неко из немачке Врховне команде у Берлину издиктирао преко телефона важне ратне тајне.

Ускоро је један стручњак оспособио крму на подморници и У-505, завезана за брод, кренула је у заробљеништво.

Тајна торпеда

Један од највећих подвига у историји поморских ратова претварао се у једно од најређих ратних лукавстава. Да би се искористио драгоцен материјал, цео овај случај требало је да се одржи у највећој тајности. Гелери је окупљеним људима одржао кратак говор:

— Успомене из рата престају да буду корисне ако човек не може да их покаже или да се њима хвали. Зато сви они који су узели понешто за успомену из подморнице, нека врате најдаље до сутра...

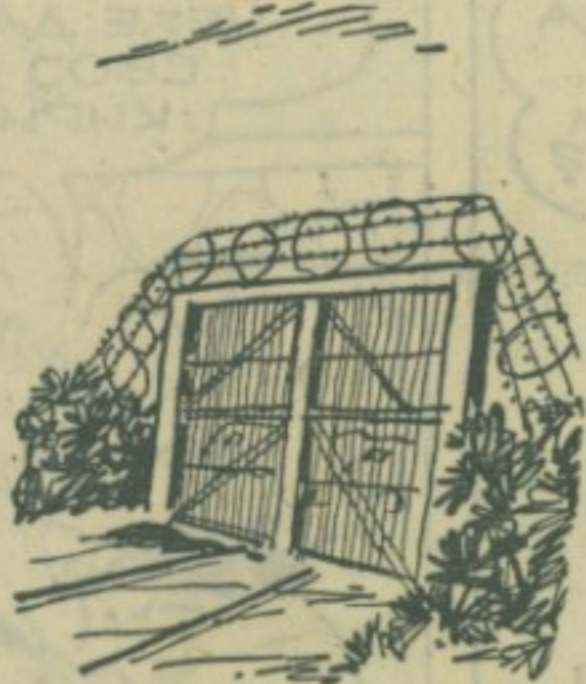
Неколико часова пошто је стигла на Бермуде, подморница У-505 била је опет у рату, али сада на савезничкој страни. Књига система сигнала и шифри хитно је послата у Вашингтон и стручњаци су утврдили листу на фреквенцијама подморница. Један контролни апарат постављен на овим фреквенцијама, хватао је сваку везу између подморница и Берлина.

Вредност материјала превазишла је свако очекивање, јер је било јасно да су подаци тачни док су листе сигнала и шифри нађене код неког ухаћеног шпијуна обично биле намерно подметнута варка. Чак и да се систем сигнала периодично мењао, њихов кључ је увек могао да буде пронађен у овој књизи. Тако је немачка подморница У-505 одиграла улогу најбољег савезничког шпијуна у другом светском рату.

Заробљавањем ове подморнице дошло се до још једног драгоценог открића. У-505 носила је пет звучних торпеда, која су Немци тајно усавршавали. О њима је савезничка поморска команда само била чула. Стручњаци су сада убрзо пронашли заштиту против овог новог немачког оружја.

Ратно искуство је потпуно успело. У немачком поморском штабу било је забележено да је подморница У-505 од 3. јуна 1944. године „изгубљена и вероватно потопљена“.

Имена отпужују

Кимберли

Списак географских имена Африке — то је трагична прича о томе како је током хиљада година гвоздена стопа завојевача браздала црни континент; о томе како су древни афрички називи нестајали под слојевима нових имена која су дошљаци доносили на врховима својих мачева.

Погледајте карту Северне Африке. Ту се јасно види „слој“ староримских и старогрчких имена. Римског порекла је и само име Африка. Научници сматрају да се у његовом корену крије име номадског племена Афри ко-

Александрија

је је насељавало област дрвене Картагине. Пошто су заузели Картагину, Римљани су ту образовали провинцију Африку, и њено име проширило се касније на читав континент.

Велики град и лука Александрија добио је у своје време то име у част Александра Македонског који је предузео неколико завојевачких похода у Африку.

У 15. и 16. веку у Африци се појављују нови завојевачи: Португалци. Низ португалских назива опасео је западну обалу афричког континента. Заливу Рио—де—Оро (Златна река) дао је то име један португалски морепловац који је сматрао да је то ушће легендарне златне реке означене на многим географским картама тог времена. Најзапаженија тачка Африке, рт Верде — Зелени рт — такође подсећа на португалска освајања. Португалци су му дали то име због тога што су после дуге пловидбе дуж голе обале наједном угледали тај рт обрастао бујном тропском вегетацијом.

Португалац Педро да Синтра заузео је део брдовите обале на Атлантском океану који данас носи име Сиера—Леоне, што значи „Лавље планине“. Наиме, њега су обриси планина који су се видели у даљини подсетили на фигуру лава, а трескање грома лично му је на рикање страшило звери.

После стварања холандске источно-индијске компаније на карти Африке појављују се многи, најпре холандски, а затим бурски називи. Река Орање добила је име у част владајуће оранске династије

у Холандији, а име Мауриција Оранског било је дато острву Маурицијусу. Велика део сна притока реке Орање дошла је холандски назив „Ваал“, што значи „мутна“. Северно од те реке Бури су у прошлом веку основали своју републику и назвали је Трансвал, што у преводу значи: преко, са оне стране Ваала. Највећи град Јужноафричке Уније Јоханесбург био је назван по имену једног од високих службеника Трансвала, а престоница државе Преторија носи име Преторијуса, познатог бурског политичара који се безобзирно разрачунавао с домородачким становништвом.

Рио де Оро

У другој половини 19. века на афричку позорницу ступају нове колонијалне силе: Енглеска, Француска, Немачка и Белгија. На карти Африке појављују се десетине и стотине нових, туђих назива. У част енглеске краљице велики водопад на реци Замбези добија име Викторијин

водопад, мада су га, по речима истраживача Ливингстона, доморочи називали Мосиоатуанија, што значи „овде во дена пара бучи“. Именом су-пруга краљице Викторије било је названо Албертово језеро. Име енглеског министра за колоније овековечено је у називу Кимберлија, највећег налазишта дијаманата у Јужноафричкој Унији.

На карти Африке појавило се и име наследника аустроугарског престола Рудолфа (Рудолфово језеро), бременског трговца Лидерица који је на обали југозападне Африке куповао све до чега је стигао (његово име носи један град и лука у југозападној Африци), француског поморског официра де Браза (Бразавил).

Европски колонизатори дали су многим афричким народима презриве надимке: Хонтоти (што на холандском значи: муцавци), Бушмани (холандски — људи из шипраја), Кафри — од арапске речи „кафир“ што значи: неверник.

Током освајања поникли су и многи називи — мелези. Тако, на пример, у имену земље Бечуаналенд први део је афрички и у преводу значи „раван“, „једнак“, а други је енглески (енглеска реч „ленд“ значи земља). Истог типа су и називи Њасаленд и Басутоленд и други.

У дугој и упорној борби против колонизатора афрички народи успевали су понекад да одбране и сачувају стара географска имена. Такви називи су Сахара (пустиња), Судан (земља црних), Агадир (утврђени градић), Најроби (студена вода), Чад

Алжир

и Тангањика (оба назива значе: велики скупљање воде), Фута—Далон (отац река).

На карти Африке појављују се данас нова имена. Тако је, на пример, Ат—Тахир, у египатском делу Уједињене Арапске Републике, што у преводу са арапског значи „Ослобођење“, названа нова провинција која се ствара у Либериској пустињи. Њен главни град носиће име Ан—Наср — (победа), а села од којих су већ многа подигнута и у која су се преселили Феласи из других крајева земље, добили су имена родољуба палих у борби за независност.

Викторијин водопад

БАКА — ИСТРАЖИВАЧ

Дамислите само: једна жена од 45. година са одраслом децом, чак и са унуцима, једна додуше још млада бака али ипак бака, дошла је на мисао да крене по свету на истраживачка путовања! И то у 19. веку, у време кад је свако мало дуже путовање било равно авантури.

Ида Рејер угледала је свет 1797. године у кући имућног бечког трговца. У 22. години удала се за једног адвоката из Лемберга по имену Пфајфер. Смењивале су се мирне и узбудљиве године, радости и жалости. Најзад, кад је имала 45. година и кад су сва њена деца била збринута и имала сопствени живот, Ида је одлучила да оствари свој сан из младости: да се отисне у свет, да крене на истраживачка путовања.

На своје прво путовање 1842. године, пошла је под изговором да иде у посету неким рођацима у Истанбул. У ствари, та њена „породична посета“ претворила се у право истраживачко путовање по тада још недовољно познатим земљама Блиског Истока. Године 1845. отпутовала је Ида Пфајфер на Исланд

да би завирила у сваки кутак овог, за оно време, далеког, острва. Годину дана касније видимо је у Чилеу, на Тахитију, у Кини и у долини Ганга. Чезња за путовањима постаје код ње све већа. Оно што је у почетку за њу била разонода добија временом одређен, научни циљ.

У кратким предасима између два путовања бака — истраживач сређује своје белешке и пише једно научно дело за другим. Године 1856. одлази у Африку, а на Мадагаскару је у Тананариви прима у свој дворца црна краљица овог острва. Она је била први Европљанин примљен на мадагаскарском двору.

Ида Пфајфер је умрла 1858. у 61. години. Пуних 16 година крстарила је по тада још неистраженим земљама Азије, Африке и Јужне Америке, белешке све што види и доживи. За време путовања по Африци нашла се усред побуне једног црначког племена против белих колонизатора и једва је избегла да се и на њу не сручи гнев побуњених.

Неколико година пре њене смрти научна географска друштва у Паризу и Лондону изабрала су је за свог почасног члана.

ЗАКОНИ УЛИЦА И ПУТЕВА

„Пут — то је живот“. Тако су говорили стари Римљани и гачност ове њихове изреке потврдила је читав историја развитка човечанства.

Живот путева тече по строгим законима иза којих се понекад крију занимљиве чињенице. Знамо да се у великим земаљама, па и у нашој, саобраћај одвија по десној страни улица и путева, а у Енглеској или Шведској по левој. Због чега? Историјари дају овој појави занимљиво објашњење. Лево страну изабрале су поморске државе. Аутомобилисти ових земаља применили су старо правило морнара — при сусрету бродови се размимомлазе према сунцу, а како се сунце креће с лева на десно то су се и аутомобили, поводећи се за бродовима, почели држати лево стране.

Није случајан ни избор десне стране у земљама које су биле далеко од морских путева. У давна времена, кад су путеви често били само шире стазе просечене кроз шуму, путник није полазио од куће без оружја. У левој руци носио је штит, а десна му је била увек спремна да се лати мача. Путник је обично ишао десном страном да би му при случајном сусрету на путу лева страна била заштићена штитом. Тако кретање било је најповољније за одбрану. Што се тиче десне руке, мирољубиви путници су је при сусретима подизали у вис да би показали како немају никаквих рђавих намера. Тај обичај пешака и давне прошлости сачували су и брзи аутомобилисти.

И ОД ТОГ ЗБИРКА...

Збирка путничких железничких карата Швеђанина Таге Лунда, секретара централног бироа шведских железница, попуњена је примерцима некадашњим и садашњим из свих крајева света. Оне из старих времена имале су сасвим други облик, често су шарене али најмање у две боје. Најстарија шведска железничка карта има сто година. Карте из Америке су највеће, а из Јапана најдекоративније: на њима је уцртана цела пруга којом воз пролази па је искључена свака забуна код путника.

З

есетак младића који су желели да студирају физику пријавили су се 1929. године за Едисонову стипендију. На испиту су сви добили исти задатак. Док су над њим разбијали главу ни су ни слутили да је тај исти задатак једном морао да решава и сам велики проналазач.

Ево какво је питање било постављено будућим студентима:

„Претпоставите да сте се нашли у граду који је доживео неку катастрофу која га је одсекла од осталог света. Како бисте успоставили везу с градом на другој обали реке, широке километар и по, кад су све обичне везе споразумевања прекинуте, а моста преко реке нема?“

Едисон је има 16 година кад се нашао пред овим задатком. После извесног времена које је провео радећи на железници, Едисон се вратио родитељима у мали град. Тај град био је везан са Сарнејем, градићем на супротној обали реке, телеграфским каблом који је био постављен по дну реке. Кад је у пролеће 1864. године лед кренуо, кабл је био оштећен, а река која се излила прекинула је

ЕДИСОНОВ ЗАДАТАК

сваку везу између Порт-Хурона, где је Едисон живео, и осталог света.

Тада је Едисон решио задатак који је после много година био постављен студентима, претедентима на стипендију која носи његово име.

Едисон се попео на локомотиву и звиждуком је почео да предаје поруку помоћу Морзеове азбуке. Телеграфист у Сарнеју брзо је схватио смисао звиждука и користећи се другом локомотивом ступио је у разговор са Едисоном.

РЕЦЕПТ

Фонтенел није имао непријатеља, чак га је свет толико волео да је то постало пословично.

— Како ви то постижете? — упитао га је једном неки познаник.

— Помоћу једне једине реченице која гласи: „Ви имате потпуно право!“ — додао је смешели се писац.

Познавање људи

Берлински режисер и директор позоришта Макс Рајнхарт био је одличан познавалац људи. Нарочито се љутио кад у неком ресторану плати рачун а келнер се претвара да при враћању кusura не може да нађе ситнину од пет или десет пфенига.

Када је једном Рајнхарт платио рачун, келнер је дуго претварао по свом цепу од панталона да би пронашао 5 пфенига.

— Потражите једном и у левом цепу — рекао је Рајнхарт.

— Ви сте сигурно некад такође били келнер — одвратио му је овај.

ЦРТА И ПИШЕ
Л. ОИШЕР

Тајни проналазак

Шоу свему је изгледало да ће се месеца марта 1829. године у строгој и угледној Музичкој академији у Берлину догодити незапамћени неуспех. Држане су проба огромног и за извођење тешког дела у коме су учествовала два оркестра и два велика хора. Композиција је носила име „Молитва“, а изведена је само једанпут, једно столеће пре тога, после чега је остала потпуно заборављена.

Као и ова музика тако је и њен композитор био сасвим непознат. Звао се Јохан Себастијан Бах и већ је пуних 80 година лежао заборављен у неком непознатом гробу. За диригентским пултом сада је стајао онај који га је пронашао: такође непозната особа, млад Јеврејин од 20 година по имену Феликс Менделсон, који је први пут у животу стао пред оркестар и пред хор. Менделсон је имао 14 година кад је код свог професора открио рукопис овог дела које га је већ у првом тренутку одушевило. И то његово одушевење било је једина препорука за извођење: и за публику и за музичаре.

Али, чланови Академије који су присуствовали пробама, давали су такве оцене да у сали на дан концерта није било ниједног слободног места. Већ први тактови изазвали су опште одушевење у толикој мери да су убрзо одржана још два извођења пред препуним аудиторјумом. Захваљујући младоме Менделсону наједном је пробужено интересовање за Бахова дела. Шопен је поручивао клавиристу да пажљиво студирају Баха. „Он је највећа и најбоља од свих школа, говорио је Шопен, и нико никада неће створити бољу школу“.

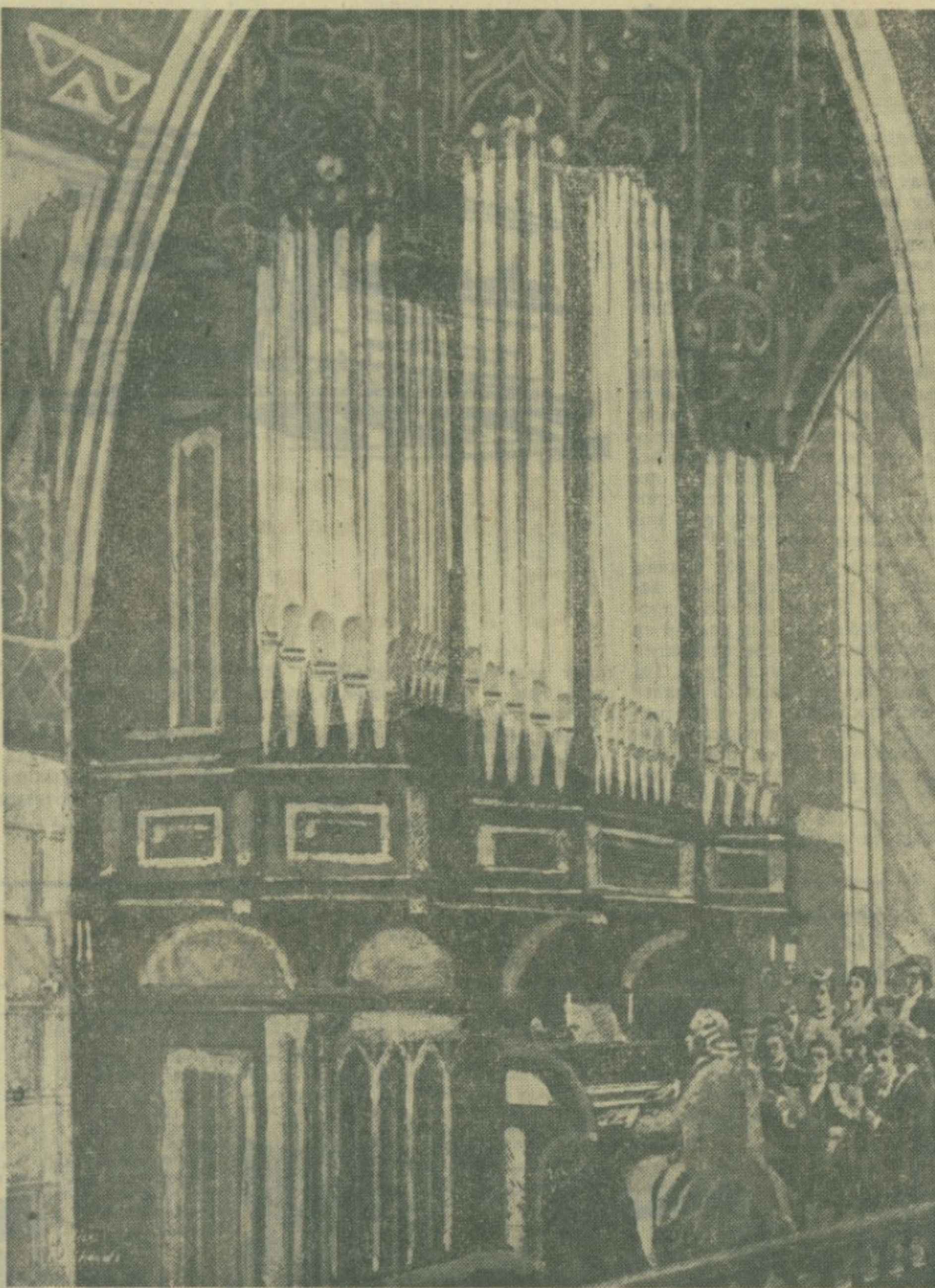
Трагања су открила да су многобројна неиздата Бахова ремек-дела срећом сачувана: молитве, мисе, ораторијуми, кантате, композиције за оркестар, за гудачке инструменте. Готово свуда по Европи оснивана су друштва пријатеља Бахове музике која су изводила његове давно заборављене композиције.

Данас, Бах заузима значајно место. По броју композиција снимљених на грамофонским плочама испред њега су једино Моцарт и Бетовен. Само 1960. године одржано је на четири континента осам фестивала који су њему били посвећени.

Његова племенита осећања крила су се под грубом кором спољног изгледа. Портрети нам говоре да је био здепаст, да је имао јогунасту вилицу изнад двоструког подваља, јак нос и разроке очи, цело његово лице одавало је човека који је пио и горчине и чисти живота. С једне стране је носио стваралачку искру, с друге је морао да се бори за зараду како би издржавао дванаесторо деце од којих је 11 помрло још док су била мала.

Као органист у цркви и композитор, Јохан Себастијан је био приморан да начини на хиљаде црквених композиција за свакодневне потребе. Он их је лифериовао као недељни оброк и никад није помишљао да их штампа. У црквеним органима било их је тушта и тма да су ђаци, бар се тако прича, у њих завивали своје празничне колаче. Кад би данас могао да оживи, Бах би се јако изненадио што је 200 година после смрти постао класик на великим концертима. Јер, док је био жив, два највећа музичка критичара онога доба давали су неповољан суд о његовим делима. Једину значајну наруџбину, коју је икад примио, била је серија комада за клавесен, „Варијације Голдберг“, намењене да олакшају непроспавање ноћи руском дипломату који је патео од несанице.

Јохан Себастијан Бах родно се 1685. у Ајзенаху, у срцу Немачке. Близу два столећа његова породица је давала изврне музичаре, органисте и чланове оркестра. Били су толико чувени да се у том крају земље за сваког свирача говорило „Бах“.

J. S. BACH

Кад је у десетој години остао без родитеља, узео га је најстарији брат, Завилдиг због његовог талента, није хтео да му дозволи приступ колекцији многобројних дела за клавесен, које је он сакупио. Зато се Јохан Себастијан месецима, ноћу пузао до последњих полица књижнице и према месечини преписивао ноте све до зоре, после чега је одлазио да спава. Једанпут, кад је старији брат чуо како свира забрањени комад, узаптио му је преписане ноте. У то време је Бах наглаго осетио да губи вид.

У петнаестој години је чуо да би у Линебургу могао да добије лепо место као хориста и прелази 320 километара пешке у нади да ће тамо наћи срећу. У Линебургу остаје три године, пева у хорovima, свира у оркестру и сатима свира на оргуљама и клавиру.

Касније, када су затражили да објасни тајну своје виртуозности, он је одговорио: — Постигао сам је у сразмери са радом који сам уложио.

У то време Бах је толико велики мајстор да му је понуђено место органисте на Вајмарском двору, где остаје девет година. Међутим, нити је задовољан на томе месту нити на положају диригента камерног оркестра принца Анхалд-Кентена. У својој 38. години он напушта двор и моли да га поставе на упражњено место органисте у цркви светог Томе у Лајпцигу. Плата износи свега трећину од преташње, служба му је напорна и заглупљујућа, јер мора стално да компоује за свакодневну црквену службу а поред тога даје часове из певања, из латинског, и на удару је невазпитаног ђака у школи који га исмејавају.

За 27 година проведених у Лајпцигу Бах се стално жали на „увреде, пакости, прогањања“, па ипак животне недаће нису га лишиле надах нућа. У Лајпцигу је стигао да напише близу 300 кантата, 2 ораторијума, затим мисе и мотете, молитве и своју чувену Мису у ха-молу.

Те године провео је у писању, у студијама и свирању дан и ноћ тако да му је вид још више ослабио. Бах полаже сву наду у једног чувеног енглеског окулисту који је био у пролазу кроз Лајпциг и подвргава се двема операцијама. Пошто су обе неуспеле, Бах је ослепео. Међутим, баш у време слепила

он пише „Уметност фуге“, дело пуно музичког знања и рафинаности.

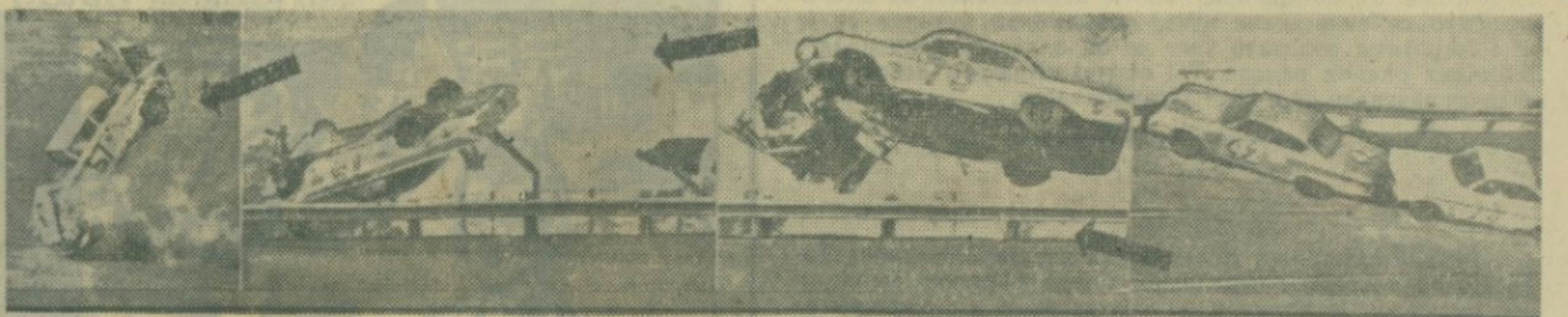
Јула 1750. неочекивано му се повратио вид, али га је одмах после тога ударила кап. Умро је после десет дана. Међутим, стигао је да заврши једно од најубудљивијих дела, аранжман за оргуљу, химну опасности, „Када смо пред највећим искушењем“. Али у тој последњој композицији нема нимало потиштености ни туге.

Као целог живота тако се Јохан Себастијан Бах и у последњим својим тренуцима опирао тузи и тражио излаз из помрчине која га је увек окружавала.

НИКАД НИЈЕ КАСНО

На скупу књижевника, Вилијам Фокнер који му је председавао, предао је награду Клерку Лију за његово прво дело иако је већ имао 68 година. Сви присутни су се чудили зашто је овај човек почео да пише тек у тим годинама.

— Пре неколико месеци примио сам трансфузију крви. Давалац је био мој млади рођак, већ познат писац. Одмах после тога ја сам добио жељу да пишем — објаснио је награђени.

СУДАРИ БЕЗ СМРТНИХ СЛУЧАЈЕВА

У Америци није редак случај да се поједине спортске приредбе завршавају намерно изазваним сударима аутомобила који одушевљавају пу-

блику јаких живаца. Онај ко жели да на овакав начин прокочи смрти, мора да је врло хладнокрван и да је господар ситуације иако даје утисак

несретног возача. Да не би и сам доживео судбину кола којима управља, човек за воланом искиче пре одлучног тренутка.

ЈАЈЕ ПАПАГАЈА И ДИПЛОМАТИЈА

У старој афричкој земљи Оиџо, у Нигерији, поглавари су владали све док су њихова дела и поступци одговарали жељама народа. Али чим би поглавичини поступци дошли у раскорак с потребама његових поданика, поглавици би дошла делегација старца одевених у најсвећеније рухо. Најбиранијим изразима делегација би захвалила поглавици на његовом труду и подносила му јаје папагаја. На дипломатском језику тога времена то је значило да поглавица мора да сврши сам са собом. Поглавица кога народ више није желео налазио је у себи довољно снаге да своје племе ослободи свог присуства. Овај стари обичај данас припада прошлости.

МЕЂУНАРОДНА ДЕЗ-КЛИНИКА

Познати амерички дез-музичари Бени Гудмен, Вуди Херман, Деј Брабек и Џери Мулиген заједно са неколицином музичких критичара постали су чланови жирија једне нове емисије америчког радија која је добила име „дез-клиника“.

Овоме жирију дез-музичари из свих земаља света могу да шаљу плоче или магнетфонске траке на којима су снимљени комади које они изводе: певају или свирају. Жири оцењује снимке и све оне који одговарају емитује преко радија пропраћајући их стручним примедбама и похвалама.

ПОДЕСАН КУТАК

Бродске кабине су најподеснији кутак за списатељски рад — изјавили су Харолд Николсон и његова жена Саквил-Вест, обоје књижевници. Ту нема телефона, ни поседа а из кабине се излази једино кад брод пристане у некој луци. Већ више од пет година они путују морем и то зими, да би избегли и неповољну климу која у то доба године влада у Енглеској.

ПРАВИЛА О ПОНАШАЊУ ЗА РОДИТЕЉЕ

Антони Смит, директор једне енглеске школе, отишао је једне вечери са својом женом у позориште а код куће им је остало двоје деце: девојчица и дечак. Кад су се вратили кући, нашли су на столу хартију на којој је писало: „Правила за наше родитеље“.

Директор Смит је иначе добар психолог. Пошто се прво од срца насмејао узео је још једном хартију и почео да проучава реченицу по реченицу. Десет „заповести“ које су ту биле записане тако су га заинтересовале да је одлучио темељно да испита њихов значај. Позвао је неке управе школа да заједно организују анкету међу ученицима о овим правилима за родитеље. Учествовало је осам земаља — Швајцарска, Енглеска, Француска, Немачка, Холандија, Аустрија, Шведска и Данска.

Деца се мора признати да су врло савесно пришла овом задатку, али тек пошто су им учитељи обећали да ће све оно што напишу остати тајна.

Испоставило се прво да су деца која су добри ученици, задовољнија својим родитељима него она која се са slabим оценама провлаче кроз школу. Даље, да девојчице објективније мисле него дечаци и да оне нарочито чежну за родитељском љубави. Дечаци би напротив волели кад би отац нашао више времена и разумевања за њихове невоље кад увече дође кући.

За психологе је најинтересантније било то што су жеље деце у свим земљама исте и што су сва много више водила рачуна о идеалној него о материјалној страни.

Правила за родитеље изгледају овако:

- 1) Не свађајте се у присуству деце!
- 2) Отац и мати нека буду добри једно према другом.
- 3) Не лажите никад децу, реците им увек истину па макар била и непријатна.

- 4) Немојте никад осрамоти децу пред другима.
- 5) Немојте имати мезимце међу децом.
- 6) Одговорите на свако питање ваше деце.

- 7) Не искаљујте своју злу вољу на децу.
- 8) Узимајте децу озбиљно и према томе с њима поступајте.
- 9) Будите љубазни према пријатељима своје деце.
- 10) Немојте само грдити него и хвалите.

ПОКОШЕН ЦВЕТ

Омладину која се још није била ра стала са детињ ством, живот је ставио пред искушења — рат — којима су и зрели људи тешко могли одолети. Тућа сила грубо је пресекала безбрижност, отела многе радости и снове. Понесена чове чанским осећањима, младост је без преомишљања при мила неравну борбу: А борба увек тражи жртве. Зато је покошен многи цвет не са зрелим до плода, сасечен че ликом пре него што се раз вио.

Последњи јуриш Саве Сирогиња

Сунце се одједном диже иза камена. Био је јануар 1944. На брду код Штрбаца био се утврдио Немац и спре чавао Другој пролетерској прелазу преко друма. Треба ло је протерати ушанченог непријатеља а само ратници знају како је тешко прићи утврђеном положају преко чистине.

Сава Јовановић, дечак из малог забаченог села Сиро гојна, постао је већ искусан и признат борац. Јавио се први добровољно за бомбаша. Пузао је на лактовима и коленима, корак по корак, увек спреман за дејство. Снег му се лепио за ногавице, а он је грозничаво грабно напред. Неопажено се приву као сасвим близу. Откривен је тек када је бацио бомбу у ров. Немци су га засули руч ним гранатама, али он је ве што подскакивао час на јед ну, час на другу страну, та ко да га ниједна није пого дила.

Задивљени дечаковим по чвигом, борци батаљона су се дигли на ноге и у незадржи вом јуришу освојили непри јатељско упориште.

Ко зна која је већ то би ла борба Саве, који је још 1941. пошао са Ужичким од редом у шуму Златибор!

А последњу памте сви. Друга бригада је напада ла на Мратиње. Носећи бомбе борци су се прикрдали бун керима. Међу првима је био Сава. Рафали су орали око њега плитке браде, а он се ипак привукао уз сам бун кер. Кроз пушкарницу је у бацио бомбу и уништио по саду.

У то мајско јутро 1944. го дине завршио се јуриш бри гаде. Али и један живот. Би ла је то последња борба на родног хероја Саве Јовано вића-Сирогиња. Један метак

се зауставио у његовом телу и дечак је пао без гласа.

Час највеће жртве

Многе јурише и тешка ис кушења упатио је омлади нац Душан Пјевац. Много пута је пред његовим очима била смрт. И увек је нала зио снаге да савлада страх. Сасвим сам је једном упао у италијанску касарну, отворио врата спаваонице и убацио унутра пуну торбицу бом би....

Крајем лета 1942. на Жум берку је почела офанзива. Јединице друге оперативне зоне Хрватске ушле су у те шке окршаје. Душан је оба вљао курирску дужност.

Тога јутра кренуо је, као и обично, из штаба у ниже јединице. Успут, када је нај мање очекивао, чуо је одјед ном пуцањ. Меци су му про свирали изнад ушију. Припи се уза земљу у први мах из на наћен. Онда је допузао до врзине у заклон, смакао пу шку са рамена и почео да га ђа. Оборно је неколико у сташа. Други су ишли под заштитом митраљеске ватре, а он им је одолевао доста дуго. Онда је нешто зашу штало иза његових леђа. Ка да се окренуо угледао је у сташе који су га окружили. Тукао је час једне, час дру ге, али их није могао зауставити.

Остао је присебан: најпре је уништио писмо, опалио још два преостала метка, па је бомба која је висила о опасачу упалио ударом о кундак и ставио је испод себе.

Самовоља која се не кажњава

Шеснаестогодишња Маке донка Фана Кочовска је зна ла да је то што чини само воља. Али она није имала времена да размисли о томе, Чим је њена Трећа македон ска бригада после напада на Ристовац кренула на Злетов ске руднике, нешто ју је по нело, неодољиво повукло, и она, уместо да пође у бол ницу како јој је наређено, прикључила се јединици ко ја је управо полазила у па тролу. Рањена рука немоћ но јој је висила низ тело, а у здравој је имала аутомат. Лакше је било да иде са главнином, али се плашила да је не види командант.

Били су већ далеко одма кли и патрола је добила на ређење да се заустави на о бали Злетовске реке. Фана је гледала очима воду сто жећи мирно на обали. У јед ан мах јој се учини да не што иза ње шушти. Брзо о крену главу али све опет за

неме а затим зашуста јаче. Из помрчине изађе човек. О појасу је имао пиштољ, у руци штап. Командант. Де војка покуша да се сакрије но било је касно.

— Шта ћеш ту, Фано? — упита је полугласно, али љу тито и оштро.

Фана прибра снагу и рече: — Када је бригада пред тешким задатком, морам би ти на свом месту.

— Схваташ ли да имаш тешку рану? — И једном руком могу да се борим.

— Сместа у болницу — пресече командант.

Био је нумољив, али је Фана тражила заштиту по литичког комесара, и у Зле тову се, као и свуда, борила храбро.

„Можете убити само мене, али омладину Југославије никако“

Младић, готово дечак, ста јао је крај прозора из кога допире мирис бензина. Ста јао је све док два пролазника нису измакла довољно да леко.

А онда је извукао из цепа боцу са запаљивом смешом и убацио је кроз прозор. Саче као је да види блесак, па је појурно колико га ноге носе.

Стражар је викао и пуцао за њим. Метак је просвирао

високо изнад његове главе а однекуд су се појавили вој ници и пресекли му пут.

Тако је пао полицији у руке омладинца Веселин Ни колић, из Крушевца. Одмах је почело мучење. Чупали су му нокте, палили месо, бу шили очи, а он је ћутао.

Пред вешање је рекао вој ницима који су чували стра жу:

— Можете убити само ме не, али омладину Југославије никако.

Трагична трка

Ко би знао како се бата љон није истопао од силне ватре која је тога дана са суту на трошне куће у цен тру Ливна! Први напад је од бијен. Само је Други бата љон Четврте пролетерске успе о да пресече бодљикаву жицу. Командант је наредио јуриш и батаљон је кроз ус ски отвор, између два бун кера упао у град, у прави оспинак.

Усташе су одржале спљ ну одбрану, а са свих стра на, многобројном војском, на падале опседнути батаљон. Тукли су из топова, тенкова, минобачача; смењивао се ју риш за јуришом, а пролете

ри су јуначки одолевали.

У кратким размацима између рафала омладинца Војо Чепић, познат по доброти и необузданој храбрости, ми слио је о томе како би до бро било да ухвати живог усташког официра.

— Није ли ти доста што си их од јутрос толико поубијао — одговорили су му другови кад им је рекао сво ју жељу.

Снага је била на измаку. Изгледало је као да долази последњи час. Бригаде су неодољиво кренуле у напад. Одбрана је почела да пуца. Опседнути батаљон је то опазно, дигао се и, онако изр нарављен пошао у јуриш. Усташе су почеле да узмичу, да беже. Један њихов офи цир, који је мало закаснио, трчао је у правцу трга. Воја за њим. Најједноставније је било да га узме на нишан, али Воја није то учинио, хтео је да га ухвати живог.

У необичној трци Воја је био бржи. Скраћивало се од стојање. Усташа је то осе тило и у једном тренутку, ка да су сви очекивали Војину победу, нагло се окренуо у месту. Нашли су се лицем у лице. Воја с пушком, усташа са аутоматом у рукама. Од лучивали су делићи секунде. Воја је брзо донео одлуку, нанишано је и притиснуо обарач. У истом тренутку уч инио је то и усташа. И обо јица су пали мртви.

Залутало зрно

Често се омладинца Спасо је добровољно јављао за бом баша. А те фебруарске ноћи, у последњој ратној години, он је кренуо сам да својој чети прокрчи пут.

Пошао је низ струму пади ну. Под његовим ногама шу штао је танак лед. Чета је пратила његово кретање, спремна да сваког часа по хита у помоћ.

Бешумно је и брзо не ста јао у помрчини. Ништа се више није видело ни чуло. Чета је пуна стрепње чека ла. Наједном снажна експло зија, па још једна. И опет се све смирило. Спасоје је уго вореним знаком јавио да је пут слободан. После је при чао друговима како се дову као до бункера и кроз отвор убацио само две бомбе....

Прва чета другог батаљо на Седме омладинске бригаде наставила је пут.

На чуки преко које је мо рала да прође наишла је на друго непријатељско обезбе њење. Спасоје је опет тра жио одобрење да га сам протера. Узео је товар бом би и нестало у помрчини. Оп пет тресак бомби, и опет знак да је пут слободан. Саче као је чету и поделио дру говима цигарете заплењене у непријатељском рову.

Пред зору чета се вратила назад, а један метак, који свакако није био упућен Спа соју, погоднио га је у груди. Био је тешко рањен и смрт је убрзо наступила.

ЧЕТИРИ РАЗЛИЧИТА ЧОВЕКА — А УВЕК САМО ПЕТЕР СЕЛЕРС

Партнер Софије Лорен у филму „Милионарка“ је Пе тер Селерс, кога готово нико не може да препозна јер је ненадмашни мајстор за пре рушавање. Чак и у Лондону пролазе људи поред њега и не познају га. Само своју же ну, децу и неколико прис них пријатеља не може да превари — они увек знају да је то он. Има 100 лица, а у ствари ниједно. У томе личи на великога Алека Гиниса, с којим је добар пријатељ. Ен

ЈОШ ЈЕ ДАН СА ХИЉАДУ ЛИЦА

глеска критика, пуна одушев љења, упоређује га са Чарли Чаплином.

У војсци је забављао своје другове, а после у варијетеу

имитирао чувене личности. Сам је себе промењеним гласом препоручио преко теле фона ББС-у и примљен је да учествује у једној забавној

емисији. Поред много лица он има и много гласова.

Преобразити се тако да га нико не препозна — то је главни услов оваквог глумца. Позорници су они неопходни д. т на филму публика жели да виде своје љубимце увек исте јер промена одела, тамне наочари или брада и перика не чине да се он потпуно про мени. Зато Петер Селерс мора да се одлучи: или да има хи љаду лица, или да буде филм ска звезда.

МИЛИОНИ ЗА ЈЕДНО ДУГМЕ

ВИЛМА РУДОЛФ НА ОЛИМПИАДИ У РИМУ ПРИЛИКОМ СЈАЖНЕ ПОВЕДЕ У ШТАФЕТНОЈ ТРЦИ. „ЦРНА ГАЗЕЛА“ НЕЋЕ УЧЕСТВОВАТИ НА ОЛИМПИАДИ У ТОКИЈУ 1964. ГОДИНЕ. — УНИВЕРЗИТЕТСКА ПОШТА У НЕШВИТУ ИМА У ВИЛМИ ДОБРУ СЛУЖБЕНИЦУ ОНА РАДИ НА ОДВАЈАЊУ ПИСАМА И ПАКЕТА, А НЕ ОДГОВАРА НА ПИСМА УПУЋЕНА ЊОЈ ЛИЧНО

»ЦРНА ГАЗЕЛА«

Вилма Рудолф је претрчала 100 метара за 11 секунди (светски рекорд није признат због јачег ветра) и добила златну медаљу, а 200 метара за 24 секунде и добила опет златну медаљу. У штафети 4x100 као четврта, постигла је време 44,5. У штафети су биле: Халсон, Вилијамс, Цонс и Рудолф.

РОВЕНА У ПОРОДИЦИ С МНОГО ДЕЦЕ, ВИЛМА ЈЕ ПРАВА МАЈКА СВОЈОЈ БРАЊИ И СЕСТРАМА. МОРА ДА РАДИ ДА БИ ПОМОГЛА СВОЈОЈ ПОРОДИЦИ И ДА БИ ПЛАТИЛА СТУДИРАЊЕ

У универзитетској пошти у Нешвилу виђа се висока млада црнкиња која помаже својим другарицама у одвајању писама. То је „црна газела“ првакница са олимпијских игара у Риму. Занимљиво је да је велики број писама баш упућен њој. Пишу јој из свих крајева света, сасвим непознати људи или случајни познатици. Многи међу њима се интересују за њен рад или траже интервју. Наравно, она ником не одговара — јер треба увек да се обраде само њеном трећеру. У Нешвилу никоме није стало до рекламе „црне газеле“ јер је то она већ постигла својим успесима. Али успех није завртео главу овој младој шампионки. Откако се вратила из Европе, стално је позивају на све стране и окружују почастима. Била је гост највећих лич

ности Америке и морала је да одговара на многа питања. Чак је виђена и у друштву Бифорда Елингтона, гувернера државе Тенеси, човека који воли друштво „обојених људи“. Вилма Рудолф је учинила Сједињеним Државама много у погледу пре стижа у спорту. Веома мало говори и доста је тужна. „Она никад није била нарочито весела“ — каже Барбара Цонс, њена другарица у штафети. Откуд та меланхолија код тако младе девојке? Можда због одговорности која је пала на њу. На сваки њен покрет се пазе и она је преко ноћи постала личност о којој се говори и пише. Вилма је задвојна због свега што је постигла и каже да неће по други пут да опроба срећу. Неће ићи у Токио... пошто жели да сачува оно што је већ стекла.

БРУМЕЛ ТРЕНИРА

Досада су носиоци највећег броја рекорда у скоку увис били Американци и то претежно амерички дрнци. Садашњи званични светски рекордер је такође амерички црнац Томас. Само, рекорд је ипак једна а победе су нешто друго. Томас је на олимпијади изгубио, био је побеђен од двојице совјетских атлетичара. Баш о једном од ових је овде реч: „В. Брумел деветнаестогодишњи студент према мишљењу стручњака најбољи је скакач увис до данас.

На великим такмичењима, организованим почетком ове године у Америци, највеће интересовање владало је за сусрет између Томаса и Брумела. На три такмичења Брумел је три пута победио и доказао да је не само најбољи по резултату већ и најсталији и најсигурнији. Стручњаци који су га видели сматрају да су његове способности толике да може прескочити 230 см. А то је тачно 50 см више од његовог раста. Брумел вредно вежба према пажљиво припремљеном плану.

КАРНЕВАЛ УРМИ

У Калифорнији се једном годишње одржава необична свечаност — карневал урми. Од арапског села Индија, 200 километара јужно од Лос Анђелоса у Долини Каошела, постао је град — захваљујући урмама.

Још после првог светског рата ту су засађени воћњаци урми, који су овој долини донели право богатство. Данас, 80% потрошње урми у САД подмирује се баш из овог краја.

У Калифорнији се сваке године бучно прославља овај празник који траје пет дана и ноћи. За време карневала у долину Каошел стижу посетиоци из свих крајева Америке да би пробали урмино вино, урмину кафу и шећер од урминог дрвета. Највећу атракцију представљају камиле на чиијим се леђима радознали посетиоци превозе преко каалдрисаних улица.

ШТА СЕ СВЕ ЧИНИ...

Шта се све у спортском свету не чини за престиж! П. В. Расел тренер кошаркашког тима Тенеси колеџа, обећао је да ће своју косу обојити ако његови штићеници буду десет пута узастопце победили у такмичењима на бодове. Кад је недавно пала и десета победа, отишао је фризеру и вратио се са власима обојеним плаво-бело-жуто. Да ли ће за њим поћи и други фанатици спорта у САД!

У једној ллицитацији одржаној недавно у Лондону добијено је за шест дугмади пола милиона динара. Дугмад су, додуше, веома стара и представљају право уметничко дело а потичу из руку неког познатог руског јувелира. Међутим, ова свота није велика ако се сетимо да је „краљ сунце“, како се називао Луј XIV, платио једном за свега два дугмета нешто мало мање од девет милиона динара. Па и то није највећа свота добијена за једну тако обичну ствар као што је дугме. Данас је дугме постало део свакидашњице и никоме не пада на ум да на њега потроши чак и једну реч. Ко, на пример, још размишља о томе због чега кројачи на руке мушких капути и жакета стављају два или три дугмета? Ту традицију почели су наши преци: кад су двобоји били у моди, дугманци су, да би се лакше борили, завртали и закопчавали крајеве рукава. Зашто се на мушким капутима и осталим деловима гардеробе дугмета налазе с десне стране? И овај начин закопчавања капути потиче из давних, витешких времена. У доба кад су се људи за сваку ситницу машали сабље и мача, често се догађало да се на капутима који су имали дугмета на левој страни балчак закачи за какво дугме. Због тога су дугмета пребачена на десну страну да би ту и остала. На женској одећи дугмад се појавила тек крајем 18. века, и то одмах у изобиљу. У време енглеске краљице Викторије хаљине су се закопчавале кроз и дугмета су била густо поређана једно до другог. Седефска дугмета била су тада у великој моди, као што је уосталом још и данас. Давно су прошла времена кад су ловци на бисере бацали натраг у море шкољке из којих су извадили бисерна зрна. Бисерне шкољке су данас на великој цени: једна тона шкољки чија је унутрашњост обложена добрим седефом стаје три и по милиона динара. Потражња дугмади, нарочито седефастих, стално расте што уосталом није ни чудо ако се зна да за годину дана један човек просечно закопча своју дугмад 11.000 пута. У великим предузећима за прање рубља и чешиће одеће сваке недеље се надокнади око 15.000 дугмади откинутих или поломљених у току прања. Неке фирме имају чак нарочите машине које одмах аутоматски, зашивају дугмад откинуту у машинама за прање. Дугмета која више служе за украс него за закопчавање и данас су у моди. Али,

ни највећи кицош нашег времена не може се мерити са саксонским краљем Аугустом Јаким који је носио само дугмета од сафира, рубина и брилијаната. Његова гарнитура састојала се од 72 дугмета су прављена од веома издржљивог материјала а затим „пресвљачена“ танким листићима злата. У ископинама на острву Криту пронађене су многобројне такве златне „пресвлаке“ за дугмад док су се сама дугмад одавно претворила у прах.

У Европу су дугме, вероватно, пренели крсташи. Зна се да су се Барбаросини витезови шепурили пред дворским дамама показујући им своја супер-модерна одела која су се закопчавала дугметима. Свако дугме представљало је тада реткост. Данас се, међутим, у Европи годишње просечно израђује 600 дугмета по глави. У том огромном броју на првом месту су дугмад од рога. Недавно су у Енглеској приликом неких ископавања нађена дугмад од смоластог угља готово истог облика као и примерци који су пре више година ископани у долини реке Инда. И једна и друга својим обликом се не разликују много од данашњих дугмета. Интернационална мода да је, дакле, много старија него што ми то обично мислимо и није толико променљива како нам се понекад чини. Дугме нам то доказује.

WALT DISNEY'S ШВАЈЦАРСКИ РОБИНЗОНИ

Comic strip panels with dialogue bubbles: ТАКО! ДЕЧАК ЈЕ СЛОБОДАН! ВОДИТЕ ГА! НЕ ГУБИТЕ ДРАГОЦЕНО ВРЕМЕ НА МЕНЕ! ЈА... НЕЋУ БЕЗ ВАС! БЕЖИ, БЕРТИ, БЕЖИ! МЕНЕ НЕКЕ УБИТИ... ПОТРЕБАН САМ ИМ ЗБОГ ОТПУГА! НА ПРЕД! СПАСАВАЈТЕ СЕ! БРАД СУ ГУСАРИ ПОТРЧАЛИ, ФРИЦ, ЕРНЕТ И ОСЛОБОЂЕНИ ДЕЧАК ЗАМАКЛИ СУ У ЏУНГЛУ... БРЗО! У ОВАЈ БАМБУЗОВ ЧЕСТАР! СТИЖУ НАС! НЕ МОЖЕМО ИМ ПОБЕДИТИ! БРЗО! У ОВАЈ БАМБУЗОВ ЧЕСТАР! ПОСЛЕ ЈЕДНОГ ЧАСА... ЈА... БОЖИМ СЕ РЕКЕ... ТО ЈЕ САД ЈЕДИНИ ПУТ ДО НАШЕ КУКЕ... ПОСЛЕ ТРИ ЧАСА... НЕ МОГУ ДАЊЕ НАПРЕД САМО, БЕРТИ... НИЈЕ САД ВРЕМЕ ЗА КЕН КАНЕ! ИЗНЕНАДА, БЕРТИ СЕ САПЛЕО И ПАО... А КАПА МУ ЈЕ СЛЕТЕЛА С ГЛАВЕ... ОХ, ШТА... ПОДИГНИ ГА, ФРИЦЕ... ЗАШТО НИСИ КАЗАЛА ДА СИ ДЕВОЈЧИЦА?

СТАНОВНИЦИ БОЛИВИЈЕ СУ НАРОД КОЈИ ЖИВИ НА НАЈВЕЋИМ ВИСИНАМА СВЕТА, ПРИРОДНЕ ЛЕПОТЕ МНОГО ПОДСЕЉАЈУ НА ШВАЈЦАРСКУ. НАЈВЕЋА ВИСИНА ДО КОЈЕ СЕ МОЖЕ ДОСПЕТИ ЈЕ 6.500 МЕТАРА

ЖИВОТ НА ВИСИНИ од 4.000 метара

У век људе занимају далеке земље и народи, а нарочито живот људи у тим крајевима. У овом напису изнећемо неколико занимљивости о Боливији, где огroman део становништва (око 80 одсто) живи на висинама од око 4.000 метара.

Боливија заузима простор од 1.096.000 квадратних километара, али по броју становника (око 3 милиона) спада у најмање државе Јужне Америке. Осећа се велика потреба за људима. Око 52 одсто становништва су Индијанци, а остало су креоли, местици, Европљани и други. Формална престоница земље је Сукре (32.000 станов-

ника), а стварна Ла Паз (300.000). Јужно од Ла Паз налази се стари рударски центар сребра Потоси са (40.000 душа). Он лежи на висини од 4.200 метара, и то је највећа висина на свету где се налази један град.

Народ се бави пољопривредом, сточарством и рударством. Због сурове климе на висоравнима се гаји само: оке, квиуна, кукуруз и зоб, а у пределима који се наводњавају гаји се винова лоза и разне воћке. Квиуна је врста житарица и највише служи за исхрану становништва. Иначе се пољопривредом бави око 1/4 становништва. На великим пространим земљама гаји се кокаин који се убира три пута годишње. Као лек он је спас у рукама ле-

кара, а пропаст у рукама кокаиниста. Пашњаци заузимају велика пространства и на њима се гаје овце у великом броју, а поред њих говеда, свиње и ламе. У Боливији има рудника олова, цинка, антимона, волфрама и других, али највећи део националног дохотка дају рудници калаја. По производњи калаја Боливија је трећа земља на свету.

Живот радника у овој земљи је иначе веома тежак. Пољопривредни радници често морају да раде по неколико дана бесплатно у недељи да би добили парче земље за обраду а наднице рудара су доста ниске. Њихов живот је иначе отежан и тиме што је ваздух разрађен на висинама.

Боливија се ослободила од шпанске владавине 2. априла 1825. године. Од свог ослобођења до данас доживела је око 60 „револуција“, променила 70 председника и саставила 16 разних устава. За своје ослобођење Боливија има највише да захвали Симону Боливару, који је најкрупнија личност у њеној историји.

Симон Боливар (1783—1830) пропутовао је многе земље у Европи и Америци а стално се заносио ослобођењем Јужне Америке од шпанског господства, па је коначно у томе успео водећи крваве ратове. За велике заслуге проглашен је ослободиоцем латиноамериканаца. Био је први председник Колумбије и горњег Перуа, који је по њему добио име Боливија. Био је осумњичен да жели да се прогласи за монарха, па је абдицирао 1830. године. Он је био смео и бунтован дух, даровит и предузимљив војсковођа. Заносио се идејом да све земље Јужне Америке уједини у једну државу, али тај сан није остварен, јер је већ 1831. године Венецуела постала самостална, а ускоро Боливија и Еквадор.

ЧУДА МОДЕРНЕ ТЕХНИКЕ

Никада у историји човечанства није забележен такав пораст техничких проналазака који из основа мењају свакодневни човечки живот као за последњих неколико година. Свако и најмања откриће доводи до новог предмета који се такође сутирадан нуди на продају. Ми више нисмо у стању ни да пратимо а камоли да се снабдевамо свим што нам се нуди. Поменућемо само неколико изума који су међу последњима дошли на тржиште.

● **Цигарете без шибца.** Ове цигарете имају врх који се трењем о кутију запали. Смеса на врху цигарете нема никаквог укуса нити мириса и нешкодљива је за пушаче.

● **Електронска телефонска централа.** Сада се врше пробае у једној централној која ће 1.000 пута брже да укупча жељени број. Она ће, у исто време, да „ламти“ помоћу електричног уређаја листу бројева које један власник телефона најчешће позива са свог апарата и моћи ће да му помоћу њега укључује жељени телефон. Ако пословни човек мора да напусти своју канцеларију, у којој нико не остаје, он ће, касније, позивајући свој број са другог телефона, бити обавештен о бројевима са којих је био позиван у своме одсуству.

● **Машина за превод** може да преводи са руског на енглески, и располаже са 100.000 речи. Брзина јој је 2.400 речи у минути. Енглески превод је груб, нема све облике енглеског књижевног језика, али је потпуно разумљив и не садржи двосмислена значења.

● **Берач парадаја.** Тринаест људи помоћу оваквих берача обаве посао за који је иначе потребно 60 пољопривредника. Као што се често догађа, изум је изазвао једно друго откриће. Наиме, да би машина могла да се користи са што мање растура, пољопривредници су укрштањем добили нову, чврсту врсту парадаја.

● **Лепиње за краве.** Постоји машина која коси, скупља траву и од свежје траве одмах прави лепиње које се дају стоци. Преимущества ове направе су више-

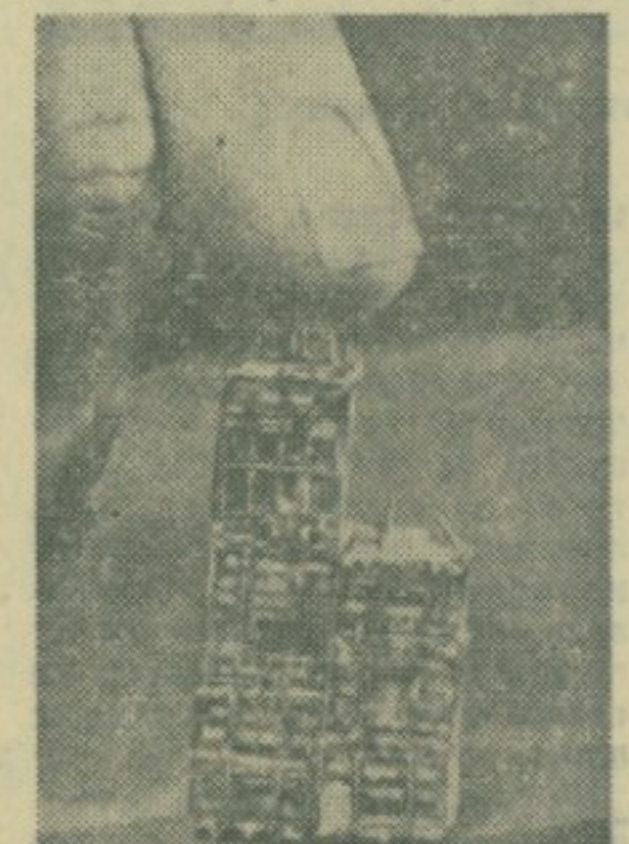
струка. Лепиње се лако преносе са поља до куће, лакше се суше, захтевају мање места за остављање преко зиме и мање ангажују радну снагу.

● **Откривач торпеда** је један од најзначајнијих изума. Право је чудовиште и достојан је само маште Жил Верна и достигнућа модерне технике. Помоћу четири рефлектора и једне телевизи-

ске камере он испитује дно океана. Кад наиђе на неуспело бачено торпедо или ма на који други гвоздени предмет спушта се и хвата га цинковским клештама да би га потом извукао на површину.

Уређај за радио-апарат велики као коцка шећера. Овај изум је омогућен проналазком транзистора. Убу-

дуће, моћи ћемо да носимо радио-апарат на каицишу око ручног заглавка, као часовник.

● **Мали мотори-турбине** за аутомобиле. Једна велика творница почела је производњу мотора који су дуги

свега 48 а широки 25 сантиметара. Цео мотор је тежак 22,5 кг и има 75 коњских снага. Извршене пробае на колима као тип потпуно су успешне.

● **Апарат за појачавање звука** у облику календара је нов проналазак. Намештен је на писаћем столу и повезан са телефоном, па омогућава да и неко други у соби чује телефонски разговор без слушалице.

● **Електрични клавир** који може да се прикључи за радио и да свира. Јачина његовог звука лако се регулише да не би осталима у соби сметала сувише гласна свирка.

Током 1960. године индустрија је створила толико разних направа за помоћ човеку, да се може претпоставити да ће у току ове године исти број изума бити достигнут, можда, у прва два тромесеца.

НОВО СРЕДСТВО ПРОТИВ РЂЕ

Једно ново средство ће у будуће спречавати да се на металним површинама ствара рђа јер ће се увлачити и у најмање пукотине, а уколико већ постоји хемијски ће је растварати. Ова течност ствара заштитну опну изванредног сјаја. Ако је средство у течности онда се предмет премазује четкицом или ако је у праху мањи предмети могу да се ставе у њега. И на температури преко 200 степени ово средство не губи ни мало од својих својстава.

ЧИСТАЧ ВАЗДУХА

Покретни апарат за пречишћавање ваздуха, направљен у САД, ради чим се укључи у бушон за струју. Ваздух се усисава у апарат, пречишћава се пролазећи кроз активни угаљ и враћа се у просторију ослободјен непријатног мириса, дима и разних честица које изазивају нека алергична обољења, на пример бронхијалну астму.

ВАЖНО ЗАНИМАЊЕ СТАНОВНИШТВА ЈЕ ПРИКУПЉАЊЕ ЛЕКОВИТОГ ВИЉА. ТИМ ПОСЛОМ ВАВЕ СЕ СВИ ЧЛАНОВИ ПОРОДИЦЕ ИАКО ЈЕ ЗАРАДА ВЕОМА МАЛА

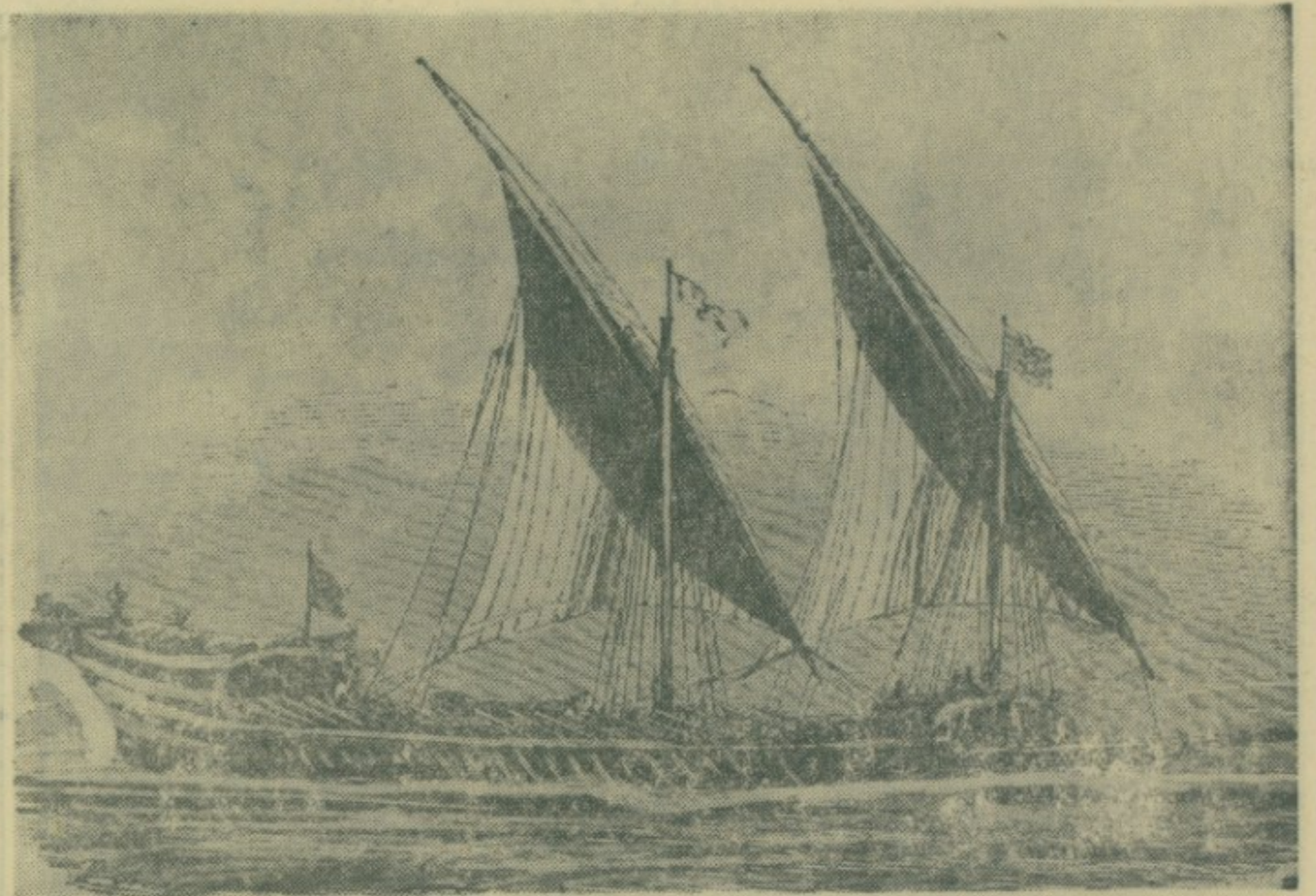
МОТОРИЗАЦИЈА НИЈЕ ДОНЕЛА НИКАКВО ОЛАКШАЊЕ СТАНОВНИЦИМА БОЛИВИЈЕ. ЈОШ И ДАНАС НАЈВЕЋИ ДЕО ТЕРЕТА ПРЕНОСЕ МАЛИ СТРПЉИВИ МАГАРЦИ КОЈИ ВЕРНО СЛУЖЕ СВОЈЕ ГОСПОДАРЕ

УНУТРАШЊОСТ ЗАТВОРА У 17. ВЕКУ

РОБОВИ на ГАЛИЈАМА

СТОЛЕТИМА СУ РОБОВИ И РОБИЈАШИ НА КРАЂЕВСКИМ ГАЛИЈАМА ТРПЕЛИ ПОНИЖЕЊА И МУЧЕЊА КОЈА ТЕШКО МОЖЕ ЧИЈА МАШТА ДА ЗАМИСЛИ. — ГАЛИЈА ЈЕ БИЛА ТАКОРЕЂИ ЕФИКАСНО СРЕДСТВО ЗА КАЖЊАВАЊЕ ПА ЈЕ И СТОТИНУ ГОДИНА ПОШТО СУ ЈЕДРА ПОТИСЛА ВЕСЛА, СЛУЖИЛА ЗА МУЧЕЊЕ ЈЕРТИКА, ПОЛИТИЧКИХ И ДРУГИХ КАЖЊЕНИКА. — СЕЧЕЊЕ УШИЈУ И НОСЕВА И ПРОВАЂАЊЕ ЈЕЗИКА НЕДИСЦИПЛИНОВАНИМ РОБИЈАШИМА.

ГАЛИЈА ИЗ 17. ВЕКА

бу племством. Њиховој окрутности и непопустљивости припадала једина власт.

Под командом официра били су чувари који су робијаше и друге веслаче гонили на брже замахе или их кажњавали шибанџом говеђом жиљом. Да не би међу собом разговарали или јаукали веслачи су испред лица имали велики комад плуте постављен на затегнутом канапу. Ако би чувари чули да неко говори никад их нису опомињали већ би једноставно повукли један крај узице и плута би свим веслачима зачепила уста.

Галије су биле тежки и неспретни бродови који су крстарили поред обала само лети. Зими су робијаше заједно са робовима и добровољцима у затворима обављали разне послове. Весла, дугачка по 13 метара, била су огромне тежине тако да је по пет веслача покретало само једно једино.

За ситне крађе, преступе и ли дисциплинске грешке дебелим мотком је неки кршчи Турчин, роб, пришивао батине. Прекршилац је лежао на стомаку а његови другови су му чврсто држали ноге и руке. Ако Турчин није

довољно снажно тукао, чувар који се налазио иза њега нарочитим чворноватим ужетом наносио је веће болове кажњенику. Није био редак случај да веслач под батинама издахне.

За лакше прекршаје се добијало 20 или 30 а за теже 50 до 80 батина. Још суровија казна одређивана је одбеглим и ухваћеним робијашима: њима су сечени нос и уши.

Неки капетани су правили разлику између прекршитеља према њиховом верском припадништву. Хришћанима су секли носеве а мухамедан

цима уши. На исту казну осуђивана је и свака девојка која би се шетала или забављала са неким робијашем. За псовање је бушен језик усиданим гвозђем. Онај који би по други пут био ухваћен у бекству осуђиван је да три дана по три сата проведе обешен за руке на врху катарке.

Ако би у току туче робијаш употребио оружје и њиме нанео другоме повреду секли су му уши и нос а ако би проузроковао смрт свог друга вешали су га у пристаништу на очиглед свих грађана.

Веслање на галијама је било тако мукотрпно и напорно да су за тај рад одређивани претежно робови и робијаше. Било је потребно 250 до 275 људи да би се велика дрвена галија довољно брзо кретала по воденој површини. Од њих су само 25 били добровољци, бесприворни, који су се најчешће регрутовали у Италији и били спремни да склопе вишегодишњи уговор за веслање на галијама — за један грош дневно док су у луци, и четири гроша када су на мору. Уговори су садржавали њихов пристанак да буду оковани у ланце, бедно храњени и обучени, а тучени су као сви остали. Били су обријани до главе као и робијаше а једина привилегија им је била — смели су да носе бркове!

Мада су били слободни, ти добровољци су представљали најгори елемент на галији. Половину преосталог људства сачињавали су робови, али сви су били пробрани: здрави, снажни и млади људи, најчешће Турци или Арапи заробљени у борбама које је водио крст против полумесеца. Само због тога што су веровали у Мухамеда они су били доживотно осуђени да веслају на галијама Млетачка, папе, Шпаније или Француске. Наравно да су Турци, Мавари и Арапи из средоземних држава користили за исти посао хришћанске заробљенике.

Највећи део галиота чинили су кажњеници. Од краја средњег века па до француске револуције ко год је био изведен пред суд осуђиван је на заточеништво на галијама, јер ту никад није било довољно руку. Зато су се многе убице само захваљујући галијама спасле вешала. Власти су увек тражиле нове галиоте и судови су им излазили у сусрет.

Повољне за једне, овакве казне су биле катастрофалне

за друге: ситне крађивце, кријумчаре, кавгаџије и разне младе момке који су уместо на мале временске казне осуђивани на тешко робовање на галијама. У Француској је вршен такав притисак на судове да су они, противно основним начелима кривичног права, кажњавали многе несрећнике на неодређено време а власти са галија су их пуштали када се њима прохте.

Други преступници, осуђени на пет или осам година робије, остајали су тамо два пута дуже док би били пуштени. Тако је за неког Ребула почетком 17. века, тражено од министра унутрашњих послова да буде отпуштен са галије после 19 година мада је осуђен свега на 5 година. Неки други несрећници по имену Каро, осуђен 1665. године на две године робовања издржао је на галији 12 година.

Уколико су робијаше имали новца могли су да плате откуп сами или њихови богати пријатељи. За тај новац власти су куповале друге робове. Једино се нису могли откупити верски заточеници, реформисти и хугеноти.

Кажњеници одређени за рад на галијама прикупљани су у апсанама где су чекали да се прибере довољан број, њих 400 до 500, за две галије. За то време које је трајало неколико недеља, они су оковани и повезивани ланцем за врат. Због тога нису могли ни лећи, ни пристojно седети, ни стајати и многи су већ у затвору погинули.

Када се накупи довољан број робијаша, дуга поворка се змијолико кретала према морским пристаништима. Многи су успут падали и постртали од умора. Остали су их вукли раскрваљене по прањини, а надзорници који су пратили поворку на коњима, шибали су несрећнике док се не дигну или не умру.

Када би стигли у Марсеј или коју другу луку, робијашима су скидани ланци али су им зато оковане ноге. Одела су имали као у грчких војника евзона — сукњице, и морала су им трајати две године. Ноге су и зими и лети биле босе.

Док су командни кадар на ратним и другим бродовима гог доба сачињавали плави официри из племићког стадежа и црвени из грађанске класе, команду над робијашким галијама су имали искључиво официри с мачеви-ма који су регрутовани ме-

БНИ и БУМ
by JOE MUSIAL

РЕЦИТЕ МИ НЕШТО, ВИ БЕДНЕ ХИЈЕНЕ! ЗАШТО СТЕ ТАКВИ КАКВИ СТЕ?

ЗАТО ШТО СМО МАЛИ!

СВИ СЕ УВЕК ОКМЕ НА НАС!!

ДА СТЕ ВИ МАЛИ КО МИ И ВАМА ВИ СВЕГА БИЛО ДОСТА... НАРОЧИТО ОДРАСЛИХ ОСОБА!

МОЖЕМО ДА ВАМ ДОКАЖЕМО! БУДИТЕ ЈЕДНОМ МАЛИ ПА ЋЕТЕ И САМИ ВИДЕТИ!

ХММ... КАКО?

СТАНИТЕ У ОВУ РУПУ...

... ОБУЦИТЕ ОВАЈ КАПУТ И СТАВИТЕ РИЈУ БРАДУ!

ЗДРАВО, МАЛЕЦКИ! ПА ТИ КАО ДА СТОЈИШ У РУПИ? БУЦ!

АЛА СИ МАЛИ! ДА Л' ТАЈ ТВОЈ НОСИШ ТРУБИ?

АОО!

ГРРРР

ЦЕМЕНТ! ЗАГЛАСИО САМ СЕ

МНОГЕ ХИЈЕНЕ! ЗГРОМИКУ ВАС СВЕ ПО РЕДУ!

НЕ, ХВАЛА! ЦИГАРА УСПОРАВА РАШЕЊЕ... А МИ ТО НЕ-КЕМО!

ОКЕТЕ ЛИ ЦИГАРУ, МОМЦИ?

Пумпа за харинге

Немачки конструктори су изградиле брод за лов на харинге помоћу електрода. Кад је машинерија брода ступила у рад, за свега 8 минута „испумпано“ је 12 тона рибе! Неће ли оваква техника опустети слатке и слане воде на Земљи?

Зам знаште?

»Осмо чудо сВЕША«

Осмо чудо света су висоравни Бонтока на Филипинским острвима — кажу историчари-истраживачи. Нигде на свету човекове руке нису дале такав облик једном пределу и нигде примитивни сељаци нису направили тако нешто величанствено као овде: пуне брежуљке су претворили у прекрасне прирчане терасе које се дижу до 2000 метара надморске висине са постројењима за наводњавање.

Стојећи под овим „степеницама“ добија се утисак да су направљене да се њима пењу гиганти. Сматра се да

је ова прирчана поља изградио још пре 1500 до 1800 година примитиван и дивљи народ коме се свакако мора признати генијалност.

Још и данас код већине Филипинаца који живе по градовима постоји страх од ових брда. А то долази од старог предања: да су становници ових крајева ловци на људе. Како је оно постало?

У давна времена житељи ових крајева су приређивали борбене игре међу собом. Према правилима победник је имао права да побеђеном противнику ако је мртав одсече главу и понесе је као трофеј кући. Они који су се одлучивали на овакве игре знали су шта им следује ако изгубе борбу.

Ово је трајало све до прве деценије XX века кад су Филипинци, после рата са Шпанијом, освојили Американци који су становнике Бонтока одвели од тих обичаја.

Данас су људи на Филипинима културнији и гостопримљивији. Прирчана поља изискују сталан и тежак посао и наводњавање. Велике кише и тајфун који су на острву Лузону готово стална појава праве и велике штете прирчаним терасама. Али људи их стално поправљају и дотерују. Површина свих прирчаних тераса износи 400 квадратних километара а зидови тераса имају дужину од око 20.000 километара.

Читајући оглас

У једном бостовском дневном листу изишао је следећи оглас: „Ожалостан одласком моје сестре која се удаје, тражим чистокрвног пинча (врста пса) који би је заменио у моме срцу“.

Отуђени пилоти млазњака

Примећено је да пилоти млазних авиона на дуге путе почињу после извесног времена да осећају моралну и професионалну кризу чији је узрок отуђеност и одсутност из земље. Установљено је да човек није у стању да живи 24 сата у млазњаку, из међу два доручка, две климе и два различита рачуна-

ња времена, услед земљиног обртања око осовине. Ови авиони лете сувише брзо и сувише далеко да се човеку све замути у глави. За један дан, брзином од 900 км на сат, млазњак прелети 180 упоредника. Ако пође у зору, после доручка, пилот стиже на циљ и при крају свог радног дана, опет у зору, на доручак. Хтео би да спава, али

га све позива да остане на ногама. Кад напушта једну земљу зима је, кад стигне на циљ, жарко је лето. Смена дана и ноћи, годишњих доба, топлоте и хладноће, све то на шта су се његов организам и његова свест годинама навикавали, поремећено је у основи. Поремећени су му уз то сан и апетит. Ако дан не смењује ноћ већ дан, ако после пролећа долази зима, човекови живци доживљују слом и његова равнотежа не може да се успостави.

Какве су последице? Аерофагија, тешке главобоље, смањивање црвених крвних зрнаца, неуровегетативни поремећаји, дармар у сваком погледу. Лекари се с правом питају: да ли ће се човек будућности навићи на такав живот?

С ОНЕ СТРАНЕ МЛЕЧНОГ ПУТА

Операторија у Калифорнији до данас је установила 55 извора радиоталаса који из космоса стижу на Земљу. Већина извора налази се изван сазвежђа Млечног пута.

ЗА ПРЕЧИШТАВАЊЕ ВОДЕ

Апарат који се састоји од аутоматског уређаја за хлорисање воде и филтера врло брзо пречишћава воду богату гвожђем. Хлоринатор убија бактерије а на филтру се задржавају гвожђе и хлор као и друге нечистоће.

ПРВИ

Универзитет у Мајнцу добиће 1962. године први атомски експериментални реактор типа „Трига“. Израдиће га једна америчка компанија а треба да послужи за нуклеарна испитивања.

ТРИ СВОЈСТВА

Ова комбинована пумпа има тројако својство: помоћу ње може у исто време да се надува гумени точак, угаси почетак пожара и осуше влажне свећнице у аутомобилу. Она не производи никакав мирис, нешкодљива је а снажно делује.

ИЗЛАЗИ НА ИСТО

Жорж Бизе се срео са једним колегом који је после неколико неуспелих опера напустио компоновање и прихватио место критичара у једном дневном листу. Врло оштро је ценно извођење опера па није поштедео ни Бизеа. Овом приликом Бизе га поздравља на улици речима:

— Ви сте остали потпуно исти. Пре сте правили рђаве опере а сада правите оперу рђавом.

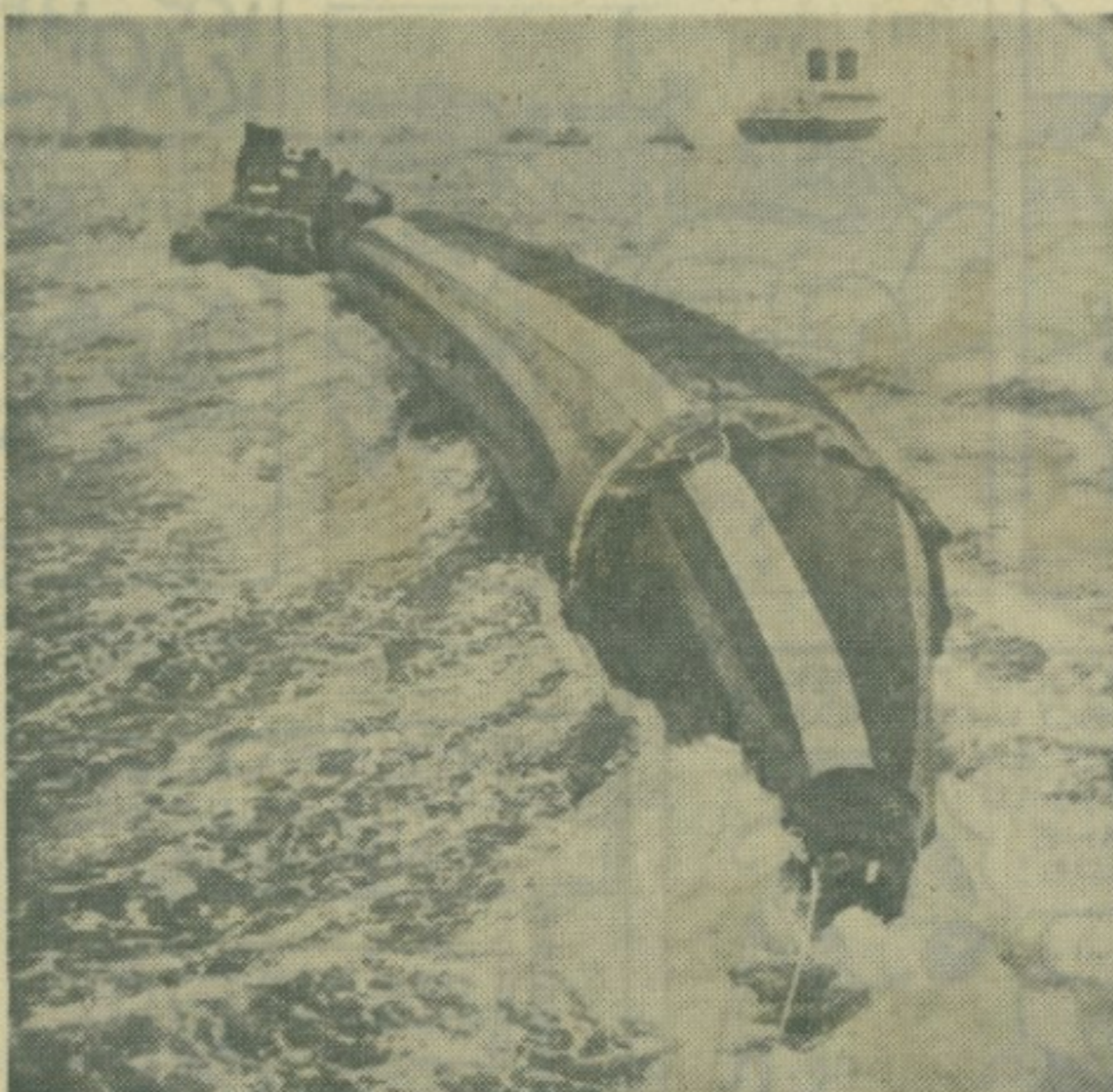
ЧУДО

У друштву код Макса Либермана, немачког сликара, говорило се о чуду.

— Рубенс, људи моји, то је чудо! — рекао је домаћин. — Како — упитали су га гости као у хору — сматрате ли Рубенсова дела тако великим да су због тога чу- да?

— То је тачно — објаснио је Либерман — али на то сада нисам мислио. Чудо је у другом — Рубенс је насликао око 2.000 слика, а до данас их је сачувано 4.000.

ЦИНОВСКИ МЕХ ЗА ВИНО

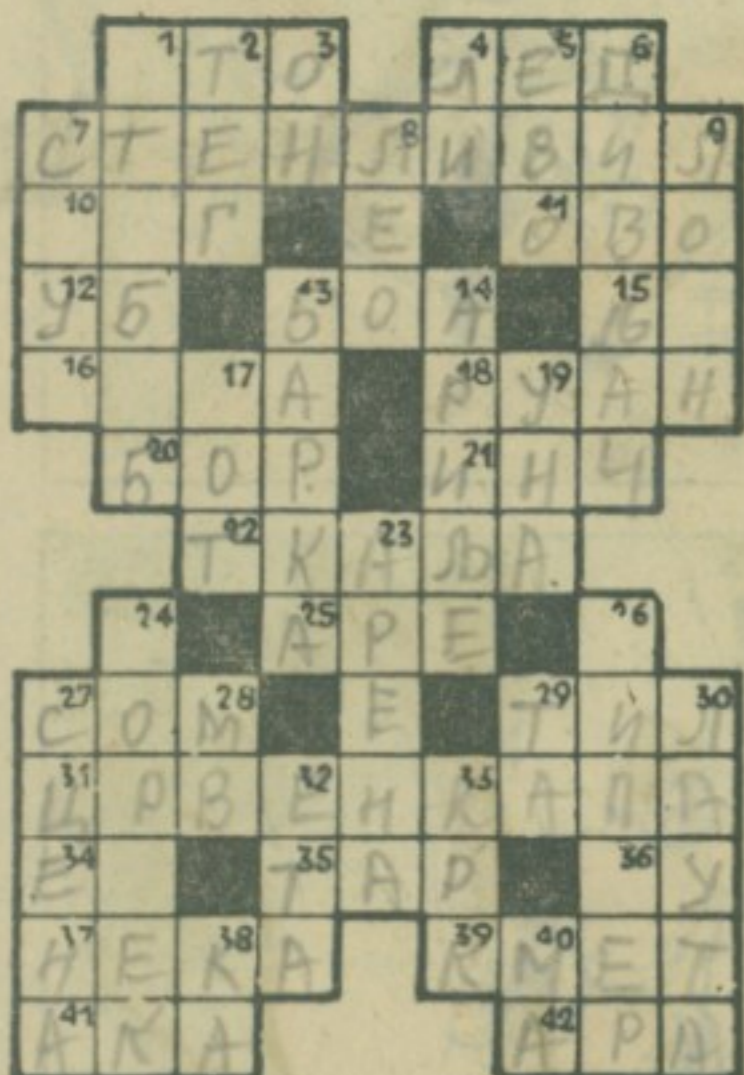
У луци Саутемптон појавио се недавно циновски мех од непромочиве најлонске тканине. Дуг је 40 метара и може да прими 120.000 литара течности. Начињен према замисли и по нацрту групе научника из Кембриџа, у

Енглеској, овај мех треба да послужи лакшем, бржем и јефтинијем транспорту нафте, вина и других врста течности. Досада је успешно искоришћен за снабдевање пијаћом водом неких грчких острва у Јегејском мору.

Водоравно: 1) уштна заменица; 4) агрегатно стање воде; 7) град у Конгу; 10) јединица за рад у систему мера; 11) показна заменица; 12) место у Србији; 13) врста змије; 15) два слова; 16) град у Тибету; 18) град у Француској; 20) врста дрвета; 21) енглеска мера за дужину; 22) текстилна радница; 25) река у Швајцарској; 27) речна риба; 29) швајцарски легендарни јунак; 31) позната дејка бајка; 34) слово, латинице; 35) пустиња у Азији; 36) кинески књижевник („Ковање мача“); 37) неодређена заменица; 39) сељак везан за земљу; 41) света (турц.); 42) папагај.

Усправно: 1) личност из „Јазавца пред судом“; 2) тешкоатлетски реквизит; 3) лична заменица; 4) хемџски знак за литијум; 5) узвик; 6) дивље животиње које се лове; 7) град у Кореји; 8) бриво мушко име; 9) град у Француској; 13) чун; 14) место у Србији; 17) чешки термин; 19) наша река; 23) борилште; 24) француски књижевник (17. в.); 26) немачки астроном (17. в.); 27) позоришта; 28) иницијали нашег књижевника („Усамљени јуноша“); 29) показна заменица; 30) музички инструмент; 32) грчко слово; 33) острво на Јадрану; 38) предлог; 40) свеза.

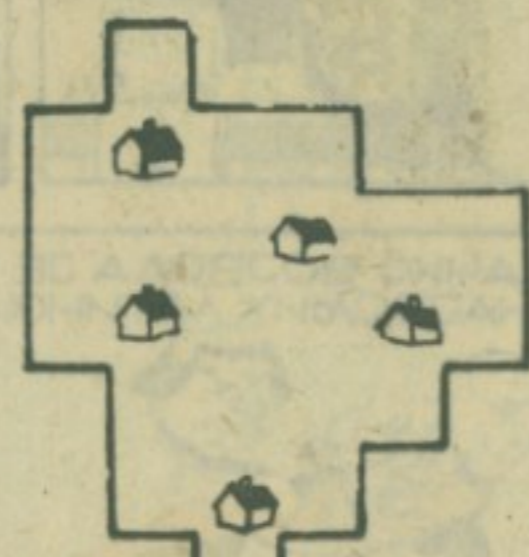
РЕШЕЊЕ ИЗ ПРОШЛОГ БРОЈА

Водоравно: 1) барка; 6) Баку; 7) са; 8) Мура; 10) сл.; 12) ред; 13) биста; 15) ан; 16) болеро; 17) зоб; 19) Родос; 20) еос; 22) сан; 23) каста; 25) нос; 27) „Винету“; 28) ма; 29) Араго; 30) див; 31) ре; 32) Паја; 33) со; 35) бара; 36) Мирна.

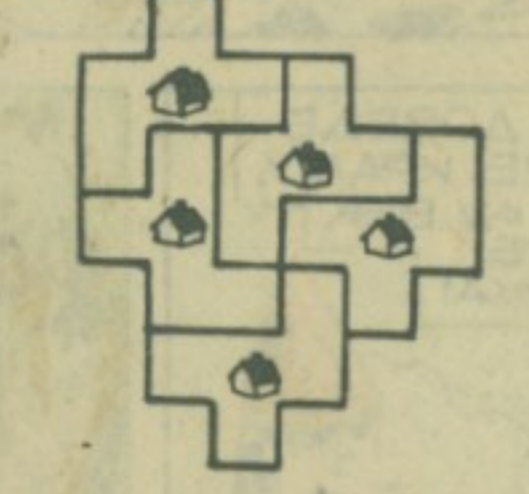
Усправно: 1) бард; 2) Ака; 3) ру; 4) ас; 5) Веунос Аирес; 7) астрономија; 8) мраз; 9) силос; 11) Лаос; 13) Бор; 14) Седан; 18) Босна; 21) стега; 23) квар; 24) ато; 26) Сава; 30) Дара; 32) пан; 34) ом; 38) бр.

ДЕДИНЕ ВЕШТИНЕ

Поделите земљиште

На овом земљишту неправилног облика има пет кућица. Треба га поделити на пет потпуно једнаких делова — да свака кућица има имање истог облика и истих димензија.

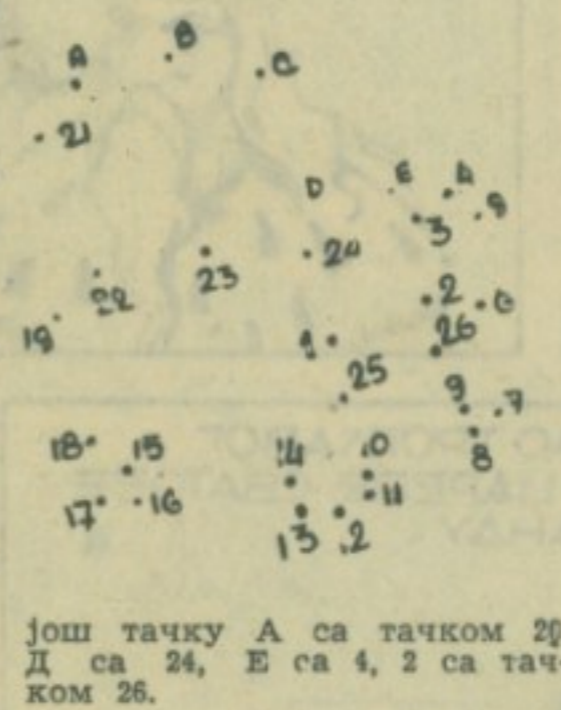

Шиља хоће да се одмара

Шиља се одмара, али се на једном диже и поче да тражи по соби нешто, да се не би расано жмурило, на чему би испружило ноге. Назив Шиља! Спотати нећ се. Сазнаћете на шта је наишао ако правим линијама

спојите све тачке означене бројевима, по реду И такође сва слова редом, а онда

Још тачку А са тачком 20, Д са 24, Е са 4, 2 са тачком 26.

ОДГОВОРИТЕ КАКО ТРЕБА

Упозоравамо вас да добро пазите како ћете одговорити. Питања гласе: која храна одговара фоки (слика бр. 1); који пар рогова одговара овом дивном овну, (слика бр. 2);

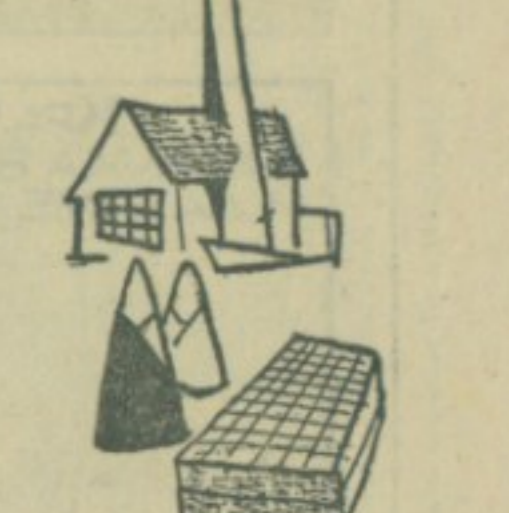
који кљун одговара овом гордом морском гаврану (слика бр. 3); који централни мотив одговара застави Бразила (слика бр. 4); Одговори: риба В; рогови Д; кљун С, мотив В.

...јак је говече с репом коња. Малог је раста и црне боје. Спада у домаће животиње. Живи на Тибету, на висини већој од 2.000 метара. Његова вуна може да се тка и од ње се праве номадски шатори.

... гром најчешће удара у храст, јаблан, врбу, брест, багрем, јасен, крушку, јелу и бор; ређе у јабуку, трешњу, о-

... од наших домаћих животиња највећи број зуба има свиња: 44 зуба.

... прва фабрика шећера била је подигнута 1801. године у Шлеској.

... прва слова старословенске азбуке имају ове називе: аз буки вједи глагољу добро јест живјети земље. То значи: ја слова знајући велим: добро је живети на земљи.

... сунцокрет је пореклом из Америке. У Мексику и Перуу гајен је као културна биљка још пре

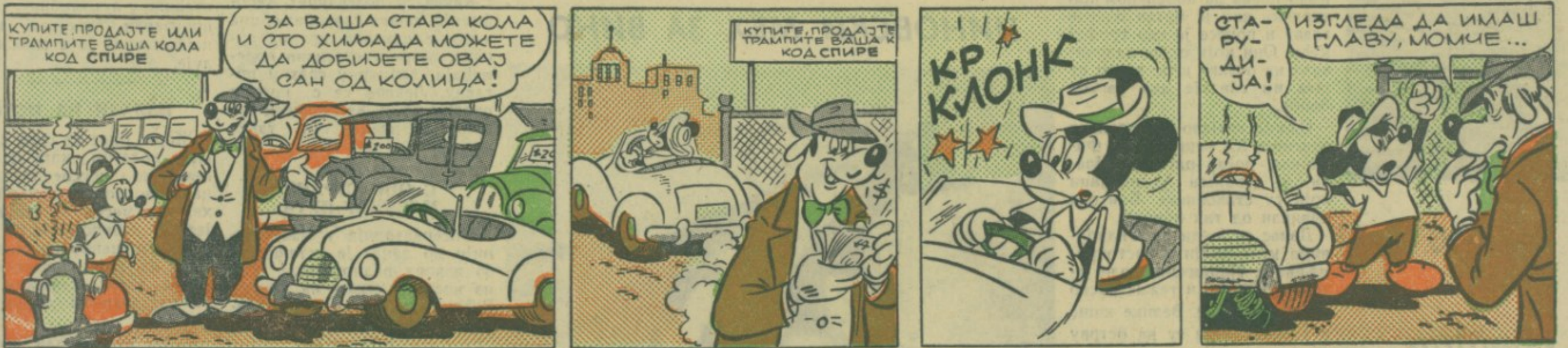
рах, кестен и липу, а још ређе у јову, букву и јавор. Није познат случај да је гром ударио у граб.

... рачуна се да укупна количина соли у Мртвом мору износи око 40 милиона тона.

... први савремени спортски стадион — за 40.000 гледалаца — подигнут је 1856. године поводом обнављања олимпијских игара, у Атини. Овај стадион грађен је по узору на антички атински стадион.

Колумбовог доласка. У Европу су га пренели Шпанци у 16. веку.

НАСТАВИТЕ СЕ